

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo:103002/I/2023/36122163606093828

MALÉ A STREDNÉ PODNIKY A DIGITALIZÁCIA
ÚČTOVNÍCTVA

Diplomová práca

2023

Bc. Zuzana Voštinárová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

MALÉ A STREDNÉ PODNIKY A DIGITALIZÁCIA
ÚČTOVNÍCTVA

Diplomová práca

Študijný program: Účtovníctvo a audítorstvo

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra účtovníctva a audítorstva

Vedúci záverečnej práce: Ing. Daša Mokošová, PhD.

Bratislava 2023

Bc. Zuzana Voštinárová

PodĎakovanie

Týmto spôsobom by som sa chcela poďakovať vedúcej mojej diplomovej práce Ing. Daše Mokošovej, PhD., za jej cenné rady, odborné konzultácie a nápady na spracovanie tejto témy.

ABSTRAKT

VOŠTINÁROVÁ, Zuzana: *Malé a stredné podniky a digitalizácia účtovníctva*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; katedra účtovníctva a audítorstva. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Daša Mokošová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2023, počet strán 59.

Záverečná práca je vypracovaná na tému *Malé a stredné podniky a digitalizácia účtovníctva*. Cieľom záverečnej práce je analýza vzťahu malých a stredných podnikov a postupnej digitalizácie účtovníctva a aký to malo vplyv na malé a stredné podniky, a zároveň aj na účtovnícku profesiu. Práca je rozdelená do 3 kapitol. Práca obsahuje 2 tabuľky a 5 grafov. V prvej kapitole sa zameriavame na definovanie základných pojmov, ako sú podporované malé a stredné podniky na národnej, ako aj na nadnárodnej úrovni a zameriavame sa aj na zmeny, ktoré nastali v súvislosti s digitalizáciou účtovníctva. Výsledkom práce je analýza a zhodnotenie prieskumov, ktoré sa vykonali v spojitosti s digitalizáciou účtovníctva a aký to malo dopad na malé a stredné podniky, na účtovnícku profesiu, a v neposlednom rade zhodnotenie úspešnosti zavedenia digitalizácie účtovníctva a prípadné riešenia rizík a odporúčania pre úspešné zavedenie.

Kľúčové slová:

malé a stredné podniky, digitalizácia účtovníctva, vplyv digitalizácie, podpora digitalizácie účtovníctva, digitalizácia malých a stredných podnikov

ABSTRACT

VOŠTINÁROVÁ, Zuzana: *Small and Medium Enterprises and accounting digitalization*. – Economic University in Bratislava. Faculty of Economic Informatics; accounting and auditing department. – Supervisor: Ing. Daša Mokošová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2023, number of pages 59.

The thesis is focused on Small and Medium Enterprises and digitalization of accounting.. The purpose of this thesis is the analysis of relationship of Small and Medium Enterprises, progressive digitalisation of accounting and the impact of digitalisation on Small and Medium Enterprises and also on accounting profession. The thesis is divided into 3 chapters and includes 2 tables and 5 graphs. In the first chapter we concentrate on the basic terminology, and support of Small and Medium Enterprises on national and international level. Moreover, we emphasize the changes which have happened with regards to the digitalization of accounting. The result of the thesis is an analysis and an evaluation of the researches, which were conducted regarding accounting digitalization and the impact on Small and Medium Enterprises, and last but not least the accounting profession. The success of implementating digitalization in accounting is evaluated, along with the identification of potential risks, recommendations and solutions for a succesful implementation.

Key Words:

Small and Medium Enterprises, accounting digitalization, impact of digitalization, support of accounting digitalization, digitalization of Small and Medium Enterprises

OBSAH

Úvod	6
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	8
1.1 Definícia a analýza malých a stredných podnikov	9
1.1.1 Podpora malých a stredných podnikov na nadnárodnej úrovni	10
1.1.2 Podpora malých a stredných podnikov na národnej úrovni	11
1.2 Digitalizácia účtovníctva	13
1.2.1 Vývoj účtovníctva v spojitosti s digitalizáciou	13
1.2.2 Potreba digitalizácie	17
1.2.3 Digitalizácia na úrovni Európskej únie	18
1.2.4 Digitalizácia na národnej úrovni	21
1.2.5 Podpora digitalizácie na úrovni Európskej únie	23
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	26
3 Výsledky práce a diskusia	28
3.1 Určenie kategórie veľkosti podniku	29
3.2 Elektronizácia z pohľadu malých a stredných podnikov	32
3.3 Vplyv digitalizácie na účtovnícku profesiu	40
3.4 Elektronická komunikácia s finančnou správou	46
3.5 Výhody a nevýhody digitalizácie účtovníctva	50
Záver	53
Zoznam použitej literatúry	55

Úvod

Malé a stredné podniky sú neodmysliteľnou súčasťou slovenského a európskeho hospodárstva a prispievajú k ekonomickému rastu. Poskytujú pracovné príležitosti pre významnú časť obyvateľstva, aj v tých oblastiach, kde môžu byť pracovné príležitosti obmedzené. A tým môžu malé a stredné podniky znížiť mieru nezamestnanosti a podporiť hospodársky rast. Malé a stredné podniky ponúkajú celý rad tovarov a služieb, ktoré spĺňajú potreby rôznych segmentov obyvateľstva, a tým prinášajú do ekonomiky rozmanitosť. Kategória malých a stredných podnikov sa dá považovať za najpružnejšiu, najprogresívnejšiu a najefektívnejšiu kategóriu, pretože sú schopné pružne reagovať na nové technológie, nové trendy v obchodnom prostredí a na zmeny v dopyte. Majú rýchlejšie rozhodovacie procesy, vďaka čomu sa môžu prispôbiť novým trendom a potrebám trhu, a v porovnaní s veľkými podnikmi sú efektívnejšie, pretože majú menšiu byrokráciu a menšie náklady na riadenie. Preto je veľmi dôležité zlepšovať podnikateľské prostredie, dávať dôraz na požiadavky a potreby malých a stredných podnikov. Jedným zo spôsobov ako prispieť k rozvoju malých a stredných podnikov patrí aj digitalizácia účtovníctva, ktorá znížila množstvo ručnej práce a byrokráciu v papierovej podobe. Digitalizácia účtovníctva nie je prospešná len pre rozvoj účtovných jednotiek, ale taktiež má pozitívny vplyv aj na životné prostredie. Žijeme v digitálnej dobe a digitalizáciu využívame už v mnohých oblastiach života a neobišla ani podnikanie a vedenie účtovníctva. V súčasnej dobe je digitálna transformácia nepostrádateľnou súčasťou fungovania podnikov a organizácií. Malé a stredné podniky sa nevyhnutne musia prispôbiť novým digitálnym trendom, aby zabezpečili svoju konkurencieschopnosť a úspešnosť na trhu. Jednou z oblastí, kde môže digitálna transformácia priniesť značné výhody, je účtovníctvo.

Je zrejmé, že účtovníctvo prechádza výraznou transformáciou. Digitalizácia a automatizácia účtovníctva sú kľúčové pojmy, ktoré sa výrazne vzťahujú na účtovnú profesiu a budúcnosť účtovníctva vo všeobecnosti. Účtovníci musia sledovať zmeny v právnych predpisoch a neustále sa vzdelávať, pri digitalizácii to nebude inak. Mnohé z tradičných postupov, na ktoré sa účtovníci spoliehali už desaťročia, sa stávajú zastaranými v dôsledku nárastu automatizácie a digitalizácie, ale tento posun neovplyvní len účtovníctvo, ovplyvní to aj každý druh podnikania, od malých začínajúcich podnikov, až po obrovské korporácie, so stovkami zamestnancov. Rozvoj digitalizácie je neustále

potrebný aj do budúcnosti vzhľadom na veľmi rýchlo napredujúcim technologickým pokrokom, ktorým sa musíme prispôbiť. Mnoho účtovníkov môže považovať digitalizáciu skôr za hrozbu, ako za užitočnú pomôcku a boja sa, že ich práca bude nahradená umelou inteligenciou.

Cieľom záverečnej práce je analyzovať vzťah malých a stredných podnikov a postupnej digitalizácie, zhodnotiť vplyv digitalizácie na malé a stredné podniky, ako aj na účtovníkov, nájsť dôvody, prečo je digitalizácia nevyhnutná a ako je podporovaná na národnej a nadnárodnej úrovni. V diplomovej práci sa zameriame na definíciu malých a stredných podnikov, opíšeme vzťahy malých a stredných podnikov na nadnárodnej a národnej úrovni. Následne si opíšeme vývoj účtovníctva v spojitosti s digitalizáciou. Vymenujeme si zmeny v zákone o účtovníctve č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve, ktorý sa doplnil o zákon č. 456/2021 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov s platnosťou od 01.01.2022.

V záverečnej práci si uvedieme výsledky z rôznych prieskumov, ako ovplyvnila digitalizácia malé a stredné podniky a ako k tomu pristupujú. Následne si uvedieme, ako digitalizácia ovplyvnila účtovnícku profesiu a zhodnotíme výhody a nevýhody, ktoré plynú účtovníkom, ako aj malým a stredným podnikom. V záverečnej práci sa budeme venovať jednému z digitálnych projektov Finančnej správy Slovenskej republiky a následne ho porovnáme s Českou republikou. Priblížime si pripravovaný návrh zákona na zavedenie jednotného procesu elektronizácie obehu faktúr a zasielanie štruktúrovaných údajov z faktúr Finančnej správy Slovenskej republiky. Na základe získaných údajov si zhrnieme výhody a nevýhody zavedenia digitalizovaného účtovníctva a celkové zhodnotenie zavedenia v Slovenskej republike.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Malé a stredné podniky pôsobia najmä na vnútroštátnej úrovni, pretože pomerne málo malých a stredných podnikov sa zapája do cezhraničného podnikania. Malé a stredné podniky sú zdrojom nových technológií a inovácií, podporujú ekonomický rast, vytvárajú konkurenčné prostredie, poskytujú služby a vyrábajú výrobky, ktoré veľké podniky nie sú ochotné ponúkať. (Šrenkel, 2016) Podľa údajov Slovak Business Agency tvoria malé a stredné podniky 99% všetkých podnikov v Európskej únii (ďalej aj ako „EÚ“). Viac ako polovicou prispievajú k celkovej pridanej hodnote vytvorenej podnikmi v EÚ a zabezpečujú 2/3 pracovných miest v súkromnom sektore. (Slovak Business Agency, 2021)

Malé a stredné podniky považujeme za hnaciu silu a dôležitú súčasť nášho hospodárstva. Podľa Slovak Business Agency je slovenské hospodárstvo závislé na týchto malých a stredných podnikoch, pretože reagujú pružne na podmienky trhu a tak prispievajú k ekonomickému rastu. (Slovak Business Agency, 2021)

Vzhľadom na významnosť malých a stredných podnikov je dôležité, aby sa nepretržite pokračovalo v procese zlepšovania podnikateľského prostredia, a to najmä pri potrebách a požiadavkách malých a stredných podnikov, nakoľko podpora podnikania je významným nástrojom smerujúcim k stabilizácii, ako aj rozvoju podnikateľského sektora.

Slovenský parlament schválil zákon č.456/2021 Z.z. (ďalej len „novela zákona“), ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“). Následkom schválenej novely s účinnosťou od 01.01.2022 došlo k viacerým zmenám. Zmeny nastali v rozsahu účtovníctva, a zároveň sa pristupuje tiež k elektronizácii a digitalizácii procesov. Cieľom digitalizácie je nahradiť papierové dokumenty za elektronické štruktúrované správy, ktoré môžu účtovné jednotky uchovávať v digitálnej podobe a zaistiť ich obeh pomocou zdieľania dokumentov v online prostredí, e-mailovej komunikácie alebo samotnou elektronickou výmenou údajov. Účtovná jednotka sa môže v rámci svojich interných smerníc rozhodnúť, či bude viesť svoje účtovníctvo v papierovej podobe, v elektronickej podobe, alebo prípadne kombináciou elektronickej a papierovej podoby. Novela zákona prináša rovnocennosť listinnej a elektronickej podoby účtovného záznamu pri dodržaní určitých kritérií.

1.1 Definícia a analýza malých a stredných podnikov

Podnikaním sa podľa Obchodného zákona č. 513/1991 Zb. § 2, ods. 1 rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku alebo na účel dosiahnutia merateľne pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu.

Podnikom sa podľa Obchodného zákona č. 513/1991 Zb. § 5 rozumie „súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.“

Európska komisia definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na právnu formu (odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/EC). Pri definícii malých a stredných podnikov existuje celý rad charakteristík, ktoré by mali spĺňať, ako napríklad:

- nezávislosť podnikania spojená s vlastníctvom podniku;
- jeden alebo niekoľko málo vlastníkov;
- pomerne úzke zameranie produkcie a technológie;
- bez monopolného alebo dominantného postavenia na trhu;
- zameranie podniku na lokálne trhy;
- jednoduché riadenie a organizačná štruktúra;
- malý trhový podiel.

Mnohé z týchto kritérií nie sú jednoznačne kvantifikovateľné, takže pri rozlišovaní malých a stredných podnikov sa skôr využívajú kritériá, ktoré odporúča Európska komisia (odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/EC) a klasifikuje veľkosť podnikov podľa nasledujúcej tabuľky:

Tabuľka 1 Kritéria určujúce veľkosť podniku

Kategória podniku	Počet zamestnancov	Ročný obrat	Ročná bilančná suma
Mikro podnik	1-9	≤ 2 000 000 €	≤ 2 000 000 €
Malý podnik	10-49	≤ 10 000 000 €	≤ 10 000 000 €
Stredný podnik	50-249	≤ 50 000 000 €	≤ 43 000 000 €

Zdroj: spracované podľa odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/EC

Veľkosť podniku sa určuje podľa splnenia hlavného kritéria, ktorým je počet zamestnancov a splnenie aspoň jedného z vedľajších finančných kritérií, ako je ročný obrat alebo ročná bilančná suma. Pod zamestnancami sa rozumejú osoby pracujúce v podniku na plný aj čiastočný pracovný úväzok, na dobu určitú aj dobu neurčitú. Do počtu zamestnancov sa nepočítajú uční, študenti, ktorí absolvujú v podniku svoju odbornú prípravu a taktiež ani zamestnanci na materskej a rodičovskej dovolenke. Ročným obratom sa rozumie suma príjmov z predaja tovaru, výrobkov a poskytovania služieb, ktoré patria k bežným činnostiam podniku za príslušný rok. Obrat by nemal zahŕňať daň z pridanej hodnoty ani iné nepriame dane. Celková ročná bilančná suma je hodnota majetku spoločnosti.

Potrebné údaje sa získavajú z poslednej schválenej účtovnej závierky. Novovzniknuté podniky, ktoré ešte nemajú schválenú ročnú účtovnú závierku, by mali predložiť vyhlásenie, ktoré zahŕňa kvalifikovaný odhad hodnôt limitov. Prekročenie počtu zamestnancov alebo finančných limitov v jednom roku neznamena ihneď stratu štatútu malého, stredného alebo mikropodniku. Strata štatútu nastane, ak sa prekročia limity minimálne v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach. Naopak, ak bola spoločnosť predtým veľkým podnikom, ale následne v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach klesol pod povolené maximálne hodnoty, môže získať postavenie mikro, malého alebo stredného podniku. (Príručka pre používateľov k definícií MSP, 2022)

Kategóriu malých, stredných a mikropodnikov tvoria podniky, ktoré majú menej ako 250 zamestnancov a ktorých ročný obrat nepresahuje hranicu 50 000 000 € alebo celková ročná bilančná suma neprekračuje 43 000 000 €. Malý podnik sa definuje ako podnik, ktorý zamestnáva menej ako 50 osôb a ktorého ročný obrat alebo celková hodnota aktív podniku nepresahuje 10 000 000 €. Podnik získava štatút stredného podniku ak zamestnáva viac ako 40 zamestnancov a zároveň menej ako 249 zamestnancov a ročný obrat podniku nepresahuje sumu 50 000 000 € alebo celková hodnota majetku podniku nie je vyššia ako 43 000 000 €.

1.1.1 Podpora malých a stredných podnikov na nadnárodnej úrovni

Definícia malého a stredného podniku je dôležitým nástrojom na uskutočňovanie účinných opatrení a programov na podporu rozvoja malých a stredných podnikov a ich

úspechu. Zároveň definícia malých a stredných podnikov zohľadňuje ich schopnosť získať externé zdroje financovania, ako napríklad pri podnikoch prepojených s inými podnikmi, ktoré majú veľké finančné zdroje a dôsledkom toho prekračujú stanovené maximálne hodnoty a nie sú zaradené medzi malé a stredné podniky.

Najobsiahlejšiu a najkomplexnejšiu iniciatívu Small Business Act (ďalej aj ako „SBA“) predložila Európska komisia v roku 2008 a jej cieľom je zlepšenie celkového prístupu k podnikaniu v EÚ na základe zásady „najskôr myslieť na malých“. V rámci iniciatívy SBA je dôležitou prioritou odstraňovať zbytočné papierovanie a byrokráciu. Pre malé a stredné podniky je užitočná zmena smernice o elektronickej fakturácii, v rámci ktorej sa elektronické a papierové faktúry stávajú rovnocennými. Modernizácia politiky EÚ v oblasti verejného obstarávania predstavuje, že malé a stredné podniky sú pri verejnom obstarávaní menej zaťažované administratívou a majú lepšiu príležitosť predkladať spoločné ponuky. S cieľom zjednodušiť povinnosti týkajúce sa finančného výkazníctva a znížiť administratívnu záťaž pre malé a stredné podniky sa uplatnil rovnaký prístup, a to modernizáciou verejného obstarávania v EÚ a smernice o účtovníctve (Smernica Európskeho parlamentu a rady 2013/34/EÚ).

Komisia prijala v roku 2014 revidované všeobecné nariadenie EÚ č. 651/2014 o skupinových výnimkách pre opatrenia štátnej pomoci. Jednou časťou modernizácie štátnej pomoci je zvýšená flexibilita pre členské štáty pri poskytovaní štátnej pomoci malým a stredným podnikom bez predchádzajúceho oznámenia a za predpokladu, že sú splnené určité podmienky. V rámci tohto nariadenia môžu malé a stredné podniky získať podporu z verejných zdrojov do výšky 7 500 000 €.

Cieľom politiky EÚ v oblasti malých a stredných podnikov je zaistiť, aby opatrenia EÚ mali priaznivý vplyv na malé podniky a prispievať k tomu, aby sa z Európy stalo atraktívnejšie prostredie pre podnikanie a zakladanie podnikov. (Gouardéres, 2021)

1.1.2 Podpora malých a stredných podnikov na národnej úrovni

Hlavné ciele podpory malých a stredných podnikov na národnej úrovni definuje najmä Slovak Business Agency, ktorá predstavuje v Slovenskej republike najstaršiu inštitúciu špecializovanú na podporu malých a stredných podnikov. Vznikla v roku 1993 výsledkom spoločnej iniciatívy EÚ a vlády Slovenskej republiky. Hlavným cieľom Slovak Business Agency z dlhodobého hľadiska je zmeniť negatívny trend vývoja malých

a stredných podnikov a zvýšiť mieru prežitia podnikov na trhu. Podporuje rast malých a stredných podnikov tým, že im pomáha riešiť problémy, ktoré bránia ich rozvoju. Tak ako na nadnárodnej úrovni, aj národná úroveň podpory sa riadi princípom „najskôr myslieť na malých“. Hlavným cieľom tohto princípu je obmedziť nadbytočné množstvo regulácií, ktoré tvoria zbytočné náklady, hlavne pre malé a stredné podniky. Na základe toho je dôležité monitorovať účinnosť prijatých opatrení štátnou správou, a v prípade neefektívnosti opatrení bude potrebné ich zreformovať alebo zrušiť.

Zákon o malých a stredných podnikoch nazývaný aj ako „Small Business Act“ je zameraný na podporu malého a stredného podnikania. Tento zákon obsahuje 10 základných zásad, ktoré sú premietnuté do viacerých politických a legislatívnych opatrení (Slovak Business Agency, 2019):

- vytvoriť prostredie, aby mohli podniky rásť a aby boli odmeňované za svoje podnikateľské úsilie;
- vytvárať pravidlá v súvislosti so zásadou „najskôr myslieť v malom“;
- umožniť druhú šancu pre čestných podnikateľov, ktorí zbankrotovali;
- zabezpečiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby malých a stredných podnikov;
- prispôsobenie nástrojov verejnej politiky potrebám malých a stredných podnikov;
- zabezpečiť ľahší prístup malých a stredných podnikov k financiám;
- umožniť malým a stredným podnikom premieňať environmentálne výzvy na príležitosti;
- umožniť zvyšovanie zručností v malých a stredných podnikoch a všetky formy inovácií;
- nabádať malé a stredné podniky na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh;
- podporovať malé a stredné podniky, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov.

V rámci podpory malých a stredných podnikov vznikol Národný projekt Podpora internacionalizácie malých a stredných podnikov, ktorého cieľom je posilniť internacionalizačné kapacity malých a stredných podnikov vo fáze rozvoja, poskytovania bezplatných prezentačných a poradenských služieb za účelom vyššieho zapájania slovenských malých a stredných podnikov do medzinárodnej spolupráce. Úlohou spolupráce je aj posilnenie konkurencieschopnosti a stimulovať ďalší rozvoj a rast malých a stredných podnikov. (Slovak Business Agency, 2017)

1.2 Digitalizácia účtovníctva

Digitalizácia je priebeh, pri ktorom sa analógové procesy a fyzický objekt prevádza do digitálnej podoby. Digitalizácia je teda postup, pomocou ktorého sa určité operácie začínajú vykonávať prostredníctvom digitálnych médií, ako môžu byť napríklad smartphony, počítače a zvyčajne je k tomu potrebné internetové pripojenie. Digitalizácia sa môže vzťahovať na zmenu formátu dokumentov z fyzickej podoby do digitálnej podoby alebo na zmenu formátu článkov. (Economy-Pedia, 2021)

Digitalizácia účtovníctva predstavuje elektronizáciu účtovníctva, pri ktorom sa účtovníctvo transformuje do elektronickej podoby. Elektronizácia účtovníctva sa môže dosiahnuť zavedením elektronizácie do jednotlivých procesov pri vedení účtovníctva a taktiež pri archivácii účtovnej dokumentácie v elektronickej podobe.

Cieľom digitalizácie je teda výmena papierových dokumentov za elektronické dáta, ktoré môžu účtovné jednotky archivovať v digitálnej forme a zabezpečiť ich obeh v online prostredí. S digitalizáciou sa spája aj automatizácia, čo predstavuje proces, ktorý zefektívňuje externé i interné procesy v rámci prenosu dát a vedenia účtovníctva. Umožňuje nahradiť manuálne prepisovanie údajov z dokladov do účtovných softvérov a taktiež fyzické odovzdávanie dokladov účtovníkovi. (Šopinec, 2021)

Digitalizácia účtovníctva umožňuje účtovným jednotkám znížiť náklady na archiváciu, administratívu a kancelárske potreby. Medzi ďalšie pozitívum patrí aj neobmedzený prístup k elektronickej archivácii účtovných dokumentov, jednoduché vyhľadávanie zaúčtovaných dokumentov, rýchlejší prenos účtovných dokladov od klienta k účtovníkovi alebo naopak. Účtovníkom umožňuje pohodlné pracovanie z domu alebo podobne a nemusia byť fyzicky prítomní v kancelárii. Automatizácia nám zabezpečí automatické vyťažovanie údajov z účtovných dokladov bez zdĺhavého prepisovania, pričom sa zníži chybovosť, ktorá by mohla vzniknúť na strane účtovníka.

1.2.1 Vývoj účtovníctva v spojitosti s digitalizáciou

Účtovníctvo prešlo v posledných rokoch výrazným vývojom. V súčasnosti vzhľadom na novelu zákona o účtovníctve, ktorá je platná od 01.01.2022 sa môže účtovná jednotka rozhodnúť, v rámci svojich interných smerníc, či bude viesť účtovníctvo naďalej v papierovej podobe, v elektronickej podobe alebo je možná aj kombinácia elektronickej

a papierovej formy. Z toho vyplýva, že elektronizácia účtovníctva predstavuje možnosť, nie povinnosť. (Keszeli, Sirotný, 2021) Toto rozhodnutie môže vykonať vzhľadom na rovnocennosť listinnej a elektronickej podoby účtovného záznamu. Novela zákona o účtovníctve priniesla od 01.01.2022 zmeny v týchto oblastiach:

- upravili sa formy účtovného záznamu;
- v §31-33 zákona o účtovníctve sa spresnili definície;
- spôsob uchovávania účtovnej dokumentácie;
- doplnenie obsahu výročnej správy pre neziskové organizácie;
- rozšírenie verejnej časti registra účtovných záznamov;
- rozšírenie možnosti vykonať inventúru zásob;
- zmeny v pokutách za správne delikty.

Účtovná jednotka je povinná viesť účtovníctvo podľa zákona o účtovníctve §4 ods. 5 ako sústavu účtovných záznamov a pod účtovným záznamom sa rozumie údaj, ktorý je nositeľom informácie týkajúcej sa predmetu účtovníctva alebo spôsobu jeho vedenia a každú informáciu týkajúcu sa predmetu účtovníctva alebo spôsobu jeho vedenia je účtovná jednotka povinná zaznamenávať len účtovnými záznamami. Podľa zákona o účtovníctve §31 ods. 2 sa **účtovným záznamom** rozumie:

- a. listinný účtovný záznam vyhotovený na papieri a taktiež vytlačený účtovný záznam vyhotovený softvérom, ktorý je odoslaný a prijatý ako listina alebo vyhotovený na interné účely účtovnej jednotky;
- b. elektronický účtovný záznam, ktorý bol:
 - i. prijatý alebo sprístupnený v elektronickom formáte a elektronický formát určuje vyhotoviteľ záznamu alebo je určený na základe dohody s prijímateľom účtovného záznamu;
 - ii. vytvorený transformáciou účtovného záznamu z listinnej do elektronickej podoby ;
 - iii. v elektronickom formáte na interné účely účtovnej jednotky.

Každý účtovný záznam musí byť čitateľný a účtovná jednotka je povinná pri zabezpečení čitateľnosti účtovného záznamu dodržať neporušenosť jeho obsahu (aby jeho sprístupnením či zaslaním nedošlo k zmene obsahu), preukázateľnosť a vierohodnosť pôvodu (vyhotoviteľ musí preukázať, že daný dokument naozaj vyhotovil). Tieto podmienky je účtovná jednotka povinná zabezpečiť od momentu vyhotovenia, počas

transformácie, odoslania, prijatia a sprístupnenia účtovného záznamu, až do konca lehoty jeho uchovania, čo predstavuje 10 rokov.

Vierohodnosť pôvodu účtovného záznamu sa preukazuje zo strany vyhotoviteľa, ale aj prijímateľa účtovného záznamu. Vyhotoviteľ musí byť schopný preukázať, že daný účtovný záznam vyhotovil a na druhej strane musí byť prijímateľ schopný preukázať, že prijatý účtovný záznam je naozaj od vyhotoviteľa. Neporušenosť a vierohodnosť účtovného záznamu je možné zabezpečiť podpisovým záznamom zodpovednej osoby, elektronickou výmenou údajov alebo vnútorným kontrolným systémom účtovných záznamov. Novelou zákona o účtovníctve sa upravil §10 ohľadom obsahu účtovných dokladov, kde sa zrušila povinnosť označenia účtov, na ktorých sa účtovný prípad zaúčtuje v účtovných jednotkách, účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, a zároveň vypúšťa podpis osoby zodpovednej za jeho zaúčtovanie. Podpisový záznam môže byť vlastnoručný podpis, kvalifikovaný elektronický podpis alebo podobný preukázateľný záznam, ktorý nahrádza vlastnoručný podpis v elektronickej podobe, kde je dôležitá jednoznačná preukázateľná identifikácia osoby, ktorá tento podpisový záznam vyhotovila. Účtovný záznam sa považuje za čitateľný, ak je obsah účtovného záznamu čitateľný ľudským okom a zároveň musí účtovná jednotka dodržať podľa §31 ods. 6 zákona o účtovníctve neporušenosť jeho obsahu.

Účtovná jednotka má povinnosť podľa zákona o účtovníctve §4 zabezpečiť technické prostriedky, ktoré umožňujú a zabezpečujú jednoznačnú vyvoditeľnosť jednotlivých zodpovedností a jednotlivých osôb za konkrétny účtovný záznam. Pokiaľ účtovné jednotky medzi sebou zdieľajú alebo sprístupňujú účtovný záznam v elektronickej podobe, musí existovať súhlas druhej strany o akceptácii elektronickej formy. Za potvrdenie sa môže považovať aj napríklad zaplatenie prijatej faktúry. Účtovná jednotka, ktorá účtuje v sústave podvojného účtovníctva, má naďalej povinnosť v prípade kontroly poskytnúť na výzvu daňového úradu alebo na požiadanie oprávnených osôb prístup do účtovného softvéru na vedenie účtovníctva a účtovné záznamy, ktoré preukazujú označenie účtov, na ktorý sú účtovné prípady v účtovnej jednotke účtované. Ak sa účtovná jednotka rozhodne viesť účtovníctvo v elektronickej podobe, tak má povinnosť ich predkladať oprávneným osobám v takejto podobe.

Transformáciou sa podľa §33 zákona o účtovníctve rozumie zmena podoby účtovného záznamu pri spracovaní účtovného záznamu, pričom zostáva zachovaná neporušenosť obsahu účtovného záznamu. Zmena podoby môže byť zmena z listinnej podoby účtovného záznamu na elektronickú podobu alebo zmeny elektronickej podoby na

listinnú podobu účtovného záznamu. Účtovná jednotka môže vykonať transformáciu toho istého účtovného záznamu len raz. Nemôže z listinnej podoby urobiť elektronickú podobu a následne elektronický záznam vytlačiť a považovať ho znovu za listinnú podobu. Samozrejme, je možné vyhotoviť si papierovú kópiu pre interné účely, ale považuje sa to už len za kópiu a nie za účtovný záznam. Transformáciu z listinnej podoby do elektronickej podoby je možné vykonať zaručenou konverziou alebo skenovaním, kde sa takýto účtovný záznam považuje za preukázateľný a nepožaduje sa predloženie účtovného záznamu v pôvodnej listinnej podobe, ak osobitné predpisy neustanovujú inak. Skenovaním je možné transformovať všetky účtovné záznamy, ako sú napríklad pokladničné bločky, faktúry, výdavkový pokladničný doklad, splátkové kalendáre, zmluvy a podobne.

Pri transformácii skenovaním má účtovná jednotka povinnosť zabezpečiť podľa §33 zákona o účtovníctve úplnosť účtovného záznamu v pôvodnej a novej podobe, čitateľnosti celej plochy prevedeného účtovného záznamu v novej podobe, obsahovú zhodu a vizuálnu zhodu účtovného záznamu v novej podobe s jeho pôvodnou podobou a neporušenosť obsahu účtovného záznamu. Pri transformácii sa nevyžaduje predloženie účtovného záznamu v pôvodnej podobe, ak osobitné predpisy neustanovujú inak. Ak elektronický záznam nemá elektronický podpis alebo inú kvalifikovanú pečať, tak je možné tento dokument transformovať do listinnej podoby vytlačením za predpokladu zachovania neporušenosti a čitateľnosti obsahu.

Zároveň sa dopĺňa ustanovenie o **uchovávaní účtovnej dokumentácie**, ktoré predstavuje podľa §35 ods. 5 zákona o účtovníctve elektronické uchovávanie uložením týchto záznamov na dátovom nosiči. Účtovná jednotka sa môže rozhodnúť, akú formu dátového nosiča si zvolí a môže ísť napríklad o Universal Serial Bus (ďalej len „USB kľúč“), pamäťová karta, optický disk, cloudové úložisko a iné. Účtovnej jednotke zostáva naďalej povinnosť zabezpečiť v prípade kontroly, aby bolo možné sprístupniť účtovné záznamy z elektronického dátového nosiča do podoby, ktorá je čitateľná ľudským okom, môže ísť napríklad o Portable Document Format (ďalej len „PDF súbor“), Joint Photographic Expert Group (ďalej len „JPEG súbor“) a podobne. Pri uchovávaní platí, že ak účtovná jednotka vykonala transformáciu účtovného záznamu, tak má povinnosť naďalej tento účtovný záznam uchovávať v tej istej podobe.

V momente, ak je predpoklad, že dôjde k zrušeniu účtovnej jednotky bez právneho nástupcu, tak takáto účtovná jednotka je povinná oznámiť daňovému úradu, kto bude naďalej uchovávať účtovné záznamy, ktoré bude možné v prípade kontroly zo strany

správcu dane vyžiadať. Účtovnú dokumentáciu, ktorá vznikla pred rokom 2022, je možné podľa §39w transformovať pri splnení vierohodnosti pôvodu účtovných záznamov, neporušenosti ich obsahu, čitateľnosti a preukázateľnosti. Ak budú tieto 4 podmienky splnené, tak účtovná jednotka môže transformovať všetky účtovné záznamy z predchádzajúcich rokov. Spoločnosti, ktoré ukladali účtovné doklady digitálne, v súlade so spomenutými 4 podmienkami, a držali papierový archív len pre potrebu predloženia dokladov v pôvodnej papierovej podobe, tak ako to zákon vyžadoval, už tak ďalej robiť nemusia, a to aj so spätnou platnosťou.

Zmeny v pokutách za správne delikty pri porušení zákona o účtovníctve sú stanovené v §38, kde sa určila dolná hranica pokuty pri závažnom porušení zákona o účtovníctve vo výške 1 000 eur, ktorá do roku 2022 nebola stanovená. Za závažné porušenie zákona o účtovníctve sa považuje najmä nevedenie účtovníctva, vykonávanie účtovných zápisov mimo účtovných kníh, nezostavenie účtovnej závierky, zatajovanie a nezaúčtovanie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a podobne. Pri porušení ochrany a uchovávaní účtovnej dokumentácie sa určila výška sankcie vo výške od 100 eur do 100 000 eur a táto sankcia platí aj pri nesplnení povinnosti posledného štatutárneho orgánu zapísaného v obchodnom registri pred výmazom z obchodného registra družstva alebo obchodnej spoločnosti a za porušenie povinností súvisiacich s uchovávaním účtovnej dokumentácie.

1.2.2 Potreba digitalizácie

Ministerstvo financií Slovenskej republiky (ďalej aj ako „MF SR“) sa rozhodlo intenzívne zjednodušiť a zefektívniť systém účtovníctva vo viacerých oblastiach. Schválená novela zákona o účtovníctve dala možnosť vo väčšej miere používať elektronické vedenie účtovníctva, zvýšila transparentnosť pri zverejňovaní účtovných závierok a zavádza, čo všetko musia obsahovať výročné správy občianskych združení. Novelou zákona reaguje MF SR na aktuálne trendy v oblasti digitalizácie. Cieľom novely zákona o účtovníctve je predovšetkým zníženie administratívnej záťaže podnikateľov v súvislosti s archiváciou a vystavovaním účtovných záznamov. (Semináre Sféra., 2022) Digitalizácia dokumentov je zjednodušená najmä skenovaním dokumentov bez nutnosti používania takzvanej zaručenej konverzie.

Po novele zákona o účtovníctve sa dokumenty môžu uchovávať v elektronickej podobe, čo predstavuje veľký prínos pre podnikateľov, ale aj účtovníkov, keďže nemusia uchovávať dokumenty v papierovej podobe, čo zaberá veľa priestoru a hlavne času na archiváciu. Štátny tajomník ministerstva financií Ľuboš Jančík sa vyjadril: „Elektronická archivácia dokumentov je niečo, čo pomôže podnikateľom, účtovníkom a v neposlednom rade aj kontrolným inštitúciám. Skladovať množstvo papierov v dnešnej dobe jednoducho nemá zmysel. Som rád, že sme nastavili pravidlá, ktoré v tomto urobili poriadok. V elektronizácii účtovných procesov nás čaká ešte veľa práce, ale aj takéto kroky sú výraznou pomocou.“ (Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2021) Podľa MF SR novela zákona zvýši transparentnosť pri zverejňovaní účtovných závierok a okrem toho to pomôže aj pri analýze dát či vyhodnocovaní finančnej kondície jednotlivých subjektov.

Zavedenie elektronického účtovníctva má za následok elimináciu zaobchádzania s papierovými dokumentmi, čoho výsledkom je šetrenie životného prostredia a to predovšetkým zníženia spotreby papiera, farby do tlačiarne, euroobalov, šanónov a iných kancelárskych potrieb. Elektronické účtovníctvo uľahčuje prácu s účtovnými dokumentmi, keďže systém ich vie sám načítať vrátane ich náležitostí, ako je napríklad dodávateľ, odberateľ, číslo faktúry a iné, a tým sa znižuje riziko nesprávností pri čítaní alebo opisovaní údajov z papierovej podoby.

Digitalizácia tak uľahčuje administratívnu prácu účtovníkov a zároveň šetrí životné prostredie. Odvetvie účtovníctva sa rozširuje a zlepšuje. Vzhľadom na technologický pokrok sa rozsah práce účtovníkov rozširuje a musí sa prispôbiť technologickým pokrokom a digitalizácii, keďže účtovníci v súčasnosti využívajú niekoľko automatizovaných systémov, ktoré pred desiatimi rokmi neexistovali. Práca účtovníkov sa radikálne posunula a stala sa čoraz viac závislou od vývoja moderných zariadení a technológií.

1.2.3 Digitalizácia na úrovni Európskej únie

V predchádzajúcich desaťročiach narástol rýchlym tempom technologický pokrok a mnohé aspekty ľudského života sú ovplyvnené technológiou. Digitalizácia účtovníctva predstavuje trend, ktorý je nevyhnutný. V súčasnosti už množstvo účtovných spoločností využíva nástroje, ktoré im uľahčujú prácu eliminujú manuálne prepisovanie dokladov do

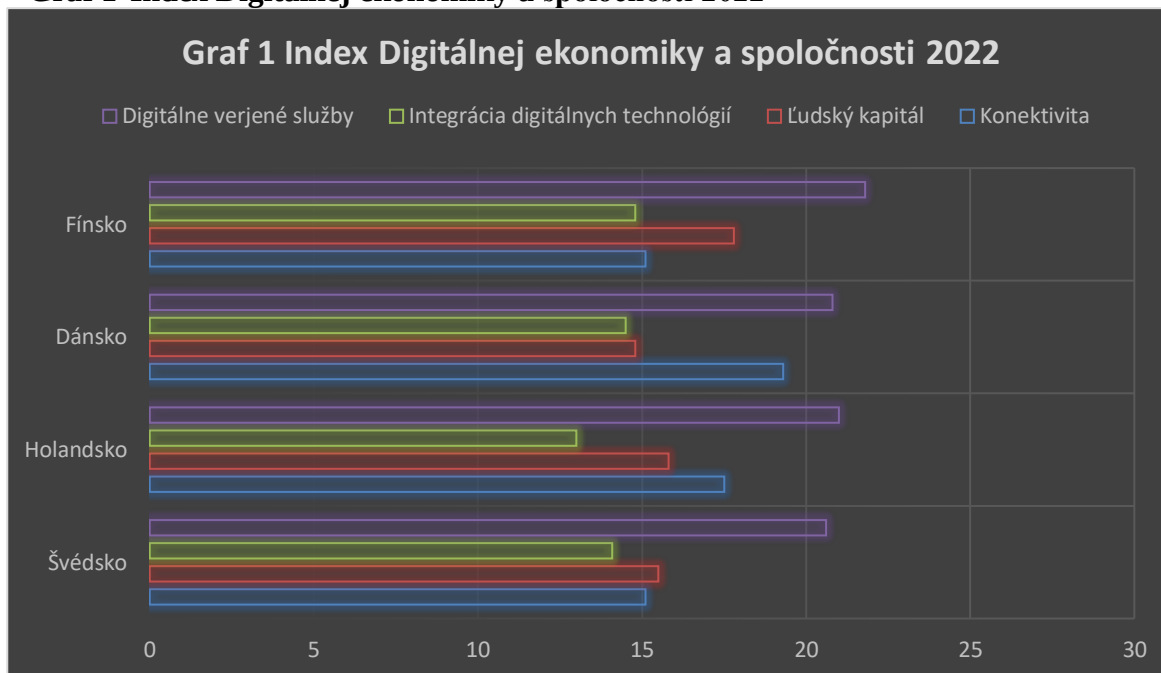
účtovných softvérov a tým znižujú možnú chybovosť, ktorá je vyššia pri manuálnom prepisovaní.

Smernica Európskeho parlamentu a rady 2013/34/EÚ o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich správach určitých druhov podnikov, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES a zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS (ďalej len „smernica EP a rady 2013/34/EÚ“) sa venuje problematike finančných výkazov a taktiež sa v nej spomína, že členské štáty sa dôrazne nabádajú, aby vypracovali systémy elektronického zverejňovania, ktoré umožnia podnikom predkladať účtovné údaje vrátane štatutárnych účtovných závierok iba raz a vo forme, ktorá umožní viacerým používateľom ľahký prístup k týmto údajom a ich použitie.

V súvislosti s úrovňou digitalizácie Európske únie v roku 2022 sa podľa krajín na prvom mieste nachádza Fínsko, a to na základe indexu digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI). Za prvé miesto vďačí najmä zložke ľudského kapitálu a pokročilým digitálnym zručnostiam svojich občanov. Fínsko je považované za jednu z popredných krajín na svete v oblasti verejných elektronických služieb. Existuje veľa štúdií, ktoré dokazujú, že digitálne zručnosti Fínov sú najlepšie v Európskej únii. Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti za rok 2022 bol vypočítaný ako vážený priemer hlavných faktorov, ktorými sú konektivita, ľudský kapitál, integrácia digitálnych technológií a digitálne verejné služby. (European Commision, 2022) Dôležitosť týchto komponentov bola:

1. konektivita (25,0%);
2. ľudský kapitál (25,0%);
3. integrácia digitálnych technológií (25,0%);
4. digitálne verejné služby (15,0%).

Graf 1 Index Digitálnej ekonomiky a spoločnosti 2022

Zdroj: European Commision, 2022

Ako môžeme vidieť pri sledovaní ukazovateľa ľudského kapitálu, Fínsko naďalej napreduje medzi krajinami EÚ. Podiel zamestnaných ľudí pracujúcich v oblasti informačných a komunikačných technológiách je nad priemerom EÚ takmer o 3% (7,4% v porovnaní so 4,5%), absolventi tohto odboru vo Fínsku tvoria 7,5% zo všetkých absolventov a podiel spoločností, ktoré poskytujú školenia v tejto oblasti svojim zamestnancom vo Fínsku je takmer dvojnásobok priemeru EÚ. Okrem toho podiel malých a stredných podnikov s aspoň základnou úrovňou digitálnej intenzity bol výrazne nad priemerom EÚ (82 % v porovnaní s 55 %), 66 % spoločnosti využíva cloudové riešenia a 16 % integruje do svojich operácií technológiu umelej inteligencie. Fínske spoločnosti sú tiež intenzívnymi používateľmi sociálnych médií (51 % oproti priemeru EÚ 29 %) a elektronických faktúr (83 % oproti priemeru EÚ 32 %). Napokon, online interakcia medzi vládnyimi orgánmi a verejnosťou sa blíži k maximu, pričom 92 % fínskych používateľov internetu využíva služby elektronickej verejnej správy, takmer rovnako ako minulý rok. Fínsko má dobrú pozíciu na to, aby sprístupnilo 100 % kľúčových verejných služieb online a splnilo cieľ digitálnej dekády na rok 2030 v predstihu. (European Commision, 2022)

V porovnaní s našim susedným štátom, Česká republika ešte nemá schválenú novelu zákona o účtovníctve, kde by boli definované pojmy v súvislosti s digitalizáciou účtovníctva. Ministerstvo financií Českej republiky chystá novelu zákona č. 563/1991 Sb. o účetníctví, v ktorej plánujú zaviesť digitalizáciu účtovníctva a s tým spojenú automatizáciu s predpokladanou účinnosťou od 01.01.2024. Zákon č. 563/1991 Sb.

o účtovníctví v České republice nemal doposiaľ riešenie pre modernizáciu a digitalizáciu účtovníctva. Predpokladá sa, že účtovné doklady sú stále zapisované do účtovných kníh a účtovníctvo stojí na účtovnom denníku a hlavnej knihe. Pri tom súčasné účtovníctvo je vedené v účtovných softvéroch, kde sa rozdiel medzi účtovným denníkom a hlavnou knihou úplne stráca, pretože ide stále o tie isté dáta v „jednej dátovej kocke“. (Ing. Čížek, 2021)

Zmysel nového zákona o účtovníctve v České republice je digitalizácia a zatiaľ je zverejnených len veľmi málo informácií k tejto téme. Doposiaľ je známe, že nový zákon bude riešiť preukázateľnosť dokladov, preukázateľné doručenie dokladov, čitateľnosť dokladov, elektronickú archiváciu, definíciu elektronickej podoby účtovných závierok, robotické spracovanie vrátane zaúčtovania dokladov a kybernetickú bezpečnosť. (Ing. Čížek, 2021)

1.2.4 Digitalizácia na národnej úrovni

Národná rada Slovenskej republiky schválila dňa 02.11.2021 novelu zákona č. 431/2002 o účtovníctve s účinnosťou od 01.01.2022, ktorá prináša určitú mieru zjednodušenia. Zjednodušenie nastáva pri prevádzaní účtovných dokladov z papierovej formy do elektronickej podoby a v súvislosti s digitalizáciou dochádza aj k zmenám v oblasti archivácie dokladov. Digitalizácia umožnila účtovníkom efektívnejšie uskladnenie dokladov, jednoduchšiu manipuláciu a odstránenie chybovosti pri neautomatizovanom spracovaní účtovných dokumentov. Podnikateľom sa znížila byrokracia v papierovej podobe a mohli začať prevádzkovať digitálny archív účtovníctva. Digitálny archív účtovných dokladov umožňuje jednoduchšie dohľadávanie dokumentov, ľahšie uskladnenie a zníženie nákladov spojených s archiváciou účtovných dokladov v papierovej podobe. Digitalizácia zároveň rieši problém so zničením, stratou či znehodnotením dokladov a umožňuje rýchlejšie dohľadávanie potrebných dokumentov, či už podľa dodávateľa, sumy, dátumu vystavenia a podobne.

Proces elektronizácie účtovných záznamov sa zjednodušil, pretože na ich spracovanie z listinnej do elektronickej formy je možné využiť aj skenovanie. Popri tom niektoré listinné účtovné dokumenty, ktoré boli prevedené do elektronickej podoby sa nebudú musieť archivovať v listinnej podobe.

Účtovným jednotkám vznikla možnosť rozhodnúť sa v rámci svojich interných smerníc, či budú viesť svoje účtovníctvo v digitálnej podobe, papierovej podobe alebo poprípadе kombináciou elektronickej a papierovej podoby. Toto rozhodnutie môžu urobiť na základe rovnocennosti elektronickej a listinnej podoby účtovného záznamu, ktorú novela zákona o účtovníctve priniesla. Novela zákona o účtovníctve tak priniesla možnosť pre firmy posunúť sa na vyššiu úroveň.

V období pandémie COVID-19 zaznamenala ekonomika výrazný pokles. Na naštartovanie rýchleho a udržateľného rastu hospodárstva má na Slovensku pomôcť Plán obnovy a odolnosti SR. Plán obnovy je reakciou krajín Európskej únie na pokles ekonomiky v dôsledku pandémie COVID-19 a jeho hlavným cieľom je podporiť reformy a investície, ktoré Slovensku umožnia začať opäť dobiehať životnú úroveň priemeru Európskej únie. Plán obnovy vývoja a odolnosti SR je zameraný na 5 kľúčových oblastí verejných politík: kvalitné vzdelávanie, zelená ekonomika, efektívna verejná správa a digitalizácia, lepšie zdravie, veda, výskum a inovácie. (Plán obnovy, 2021)

Oblasť Efektívna verejná správa a digitalizácia sa skladá z 5 kľúčových komponentov (Plán obnovy, 2021):

- 1) zlepšenie podnikateľského prostredia;
- 2) reforma justície;
- 3) boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva;
- 4) digitálne Slovensko - štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika;
- 5) zdravé verejné financie.

V rámci komponentu digitálne Slovensko je strešným cieľom fungujúce digitálne hospodárstvo a spoločnosť, ktorá je pripravená na prebiehajúce technologické zmeny v oblasti digitalizácie. Nevyhnutným predpokladom na dosiahnutie cieľa je rozvoj eGovernmentu – elektronickej verejnej správy, ktorá má poskytovať služby orientované na občana a podnikateľa. Ďalším predpokladom na dosiahnutie cieľa je kybernetická bezpečnosť, na zabezpečenie dôvery v interakcii občanov, podnikov, verejnej správy, zabezpečiť digitálne zručnosti pre študentov škôl, ale aj pre zamestnancov vo verejnej správe a v priemysle, no zároveň aj seniorov, aby nezostal žiaden zo subjektov vylúčený z digitálnej doby. K urýchleniu zavedenia digitalizácie majú napomôcť zlepšenia v oblasti e-Governmentu, ktoré umožnia prístup k online službám a nástrojom všetkým občanom. (Digitálne Slovensko, 2021) Transformácia na digitálnu spoločnosť a digitálnu ekonomiku

má potenciál na zvýšenie hospodárskeho rastu, predovšetkým na zníženie nákladov na obchodné procesy. Vo všeobecnosti zaostávanie v oblasti digitalizácie má vplyv na tvorbu hrubého domáceho produktu. (Lovciová, 2022)

Mottom modernej proklientskej Finančnej správy Slovenskej republiky je „menej administratívy, viac výkonu“ a finančná správa neustále rozširuje proklientske opatrenia. Cieľom Finančnej správy Slovenskej republiky je dosiahnuť elektronizáciu výkonu správy daní, vytvorenie bezpapierovej finančnej správy, nový systém starostlivosti o klientov, zmeny reštrikčných opatrení na proklientské, viac služieb, posilnenie call centra a posilnenie kontrolných a analytických činností. Finančná správa neustále implementuje digitálne projekty. V súčasnosti sa aplikujú 4 digitálne projekty, medzi ktoré patrí elektronická komunikácia, eKasa, TAXANA, Call centrum a sociálne siete. (Finančná správa, 2021) Projekt eKasa – online napojenie pokladníc na portál finančnej správy bol súčasťou opatrení proti daňovým podvodom. Prostredníctvom nového portálu finančnej správy sa spojila mailová a telefonická komunikácia a spustil sa online chat. Úlohou projektu TAXANA je automatická komunikácia verejnosťou s inštitúciou, čím je možné vybaviť väčšie množstvo žiadostí a zároveň to uľahčuje prácu zamestnancov call centra. Celkové hodnotenie implementácie digitalizácie finančnej správy sa dá považovať ako pozitívne. Zvýšil sa počet elektronických podaní, ktoré boli vybavené na diaľku a ako pozitívum je aj preferovanie energeticky efektívnych technológií, ktorými sa prispieva k naplneniu environmentálnych cieľov. (Lovciová, 2022)

1.2.5 Podpora digitalizácie na úrovni Európskej únie

Mnoho malých a stredných podnikov v Európe sú lídrami v oblasti informačných a komunikačných technológií. Môžu pôsobiť vo vysoko digitalizovanom odvetví alebo podnikli kroky, ktoré smerovali k digitalizácii svojich obchodných operácií. Napríklad Európska aliancia digitálnych malých a stredných podnikov (The Europe Digital SME Alliance) zastupuje 20 000 digitálnych malých a stredných podnikov v Európe. Prostredie malých a stredných podnikov v Európe je veľmi rôznorodé. Zahŕňa spoločnosti, ktoré samy vyvíjajú nové technológie, a potom spoločnosti, ktoré ich musia nasledovať a prispôbiť sa. Popredné vývojárske spoločnosti potrebujú flexibilné prostredie, aby mohli prispieť k digitálnej transformácii. Nasledovníci sú malé a stredné podniky, ktoré

používajú tradičné systémy a môžu mať problém s pochopením okamžitej relevantnosti digitálnej transformácie.

Podľa prieskumu AccountancyEurope sa ukázalo, že medzi hlavné prekážky digitalizácie patrí nedostatok zdrojov, ako finančných, ale aj časových, nízke zručnosti zamestnancov a nedostatočná vedomosť o možnej digitalizácii. Pre vlastníkov a manažérov malých a stredných podnikov sa môže zdať ťažké plánovať a implementovať zmeny spojené s digitalizáciou, ktoré nemajú zjavný a okamžitý prínos. Podľa prieskumu AccountancyEurope majú účtovníci, ako odborníci v oblasti malých a stredných podnikov, dobré predpoklady na propagáciu digitalizácie medzi svojimi klientmi a radiť im pri prvých krokoch transformácie na digitálnu podobu. Účtovníci môžu pomôcť s digitalizáciou, pretože klienti dôverujú svojim účtovníkom pri službách, ako je riadenie financií, dane, finančné poradenstvo, dodržiavanie predpisov a účtovníci sú dôveryhodnými poradcami pre malé a stredné podniky. Väčšina účtovníkov nie sú odborníkmi na IT sektor, no pre účtovníkov je dôležité vedieť, ktoré digitálne riešenia môžu pomôcť ich klientom pri digitálnej transformácii. Samotnú implementáciu riešení potom vykonávajú IT experti. (Accountancy Europe, 2021)

Prevádzka akejkoľvek spoločnosti alebo organizácie závisí od dostupnosti informácií potrebných pre každodennú prevádzku. Systémy elektronického účtovníctva a digitalizácia údajov môžu uľahčiť zhromažďovanie, sprístupňovanie a analýzu týchto informácií. Mnoho účtovných firiem už používa systémy elektronického účtovníctva a digitalizáciu údajov, a pre malé a stredné podniky to môže viesť k lepšiemu obchodnému plánovaniu, efektívnejším reakciám na meniace sa okolnosti a lepším predpovediam ich vlastných podnikateľských výhľadov. Prvým krokom k digitalizácii pre malé a stredné podniky je zabezpečiť, aby boli k dispozícii spoľahlivé údaje. Digitalizácia účtovníctva poskytuje malým a stredným podnikom podrobnejšie údaje o ich obchodnej výkonnosti. Účtovníci môžu pri prvom kroku zabezpečiť, aby sa nové systémy hladko integrovali do podnikania, digitalizovať účtovné procesy, aby sa dalo vysporiadať s novým požiadavkami, ako je elektronická fakturácia, dodržiavanie digitálnych daňových predpisov, taktiež môžu navrhnúť nové interné procesy a rozvíjať digitálne zručnosti malých a stredných podnikov v oblastiach ako je kybernetická bezpečnosť, vnútorný kontrolný systém a je potrebné, aby všetko bolo v súlade s právnymi predpismi, ako je napríklad všeobecné nariadenie EÚ o ochrane osobných údajov.

Ďalším krokom k digitalizácii je plynulé a automatizované spracovanie údajov, čo predstavuje automaticky integrované a prehľadne zobrazené údaje v centrálnom dátovom

systeme, ktoré sú zozbierané z digitalizovaného účtovníctva, zákazníckych transakcií a platieb a podobne. Digitalizácia spojená s automatizáciou spôsobí, že veľká časť služieb, ktoré účtovníci poskytujú, už nebudú potrebné a vznikne im viac času na poskytovanie služieb v oblasti daňového poradenstva, finančného poradenstva, analýzu údajov a podobne.

Spomínaná digitalizácia by mala pomôcť malým a stredným podnikom prejsť na model elektronického podnikania, čo môže zmierniť riziká solventnosti prostredníctvom lepšieho predpovedania, ako aj používania automatizovaného vedenia záznamov. Digitalizácia údajov taktiež dopomôže podnikom dodržiavanie právnych predpisov v oblastiach, ako je napríklad daň z pridanej hodnoty. Účtovníci môžu zohrať kľúčovú úlohu pri prechode na elektronické podnikanie. Môžu vysvetliť výhody prechodu na online formu a pomôcť vlastníkom malých a stredných podnikov vytvoriť stratégiu elektronického podnikania.

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom diplomovej práce je analyzovať vzťah malých a stredných podnikov a postupnej digitalizácie, zhodnotenie vplyvu digitalizácie na malé a stredné podniky, ako aj na účtovnícku profesiu. Cieľom práce je taktiež nájsť dôvody, prečo je digitalizácia nevyhnutná a zároveň ako je podporovaná na národnej a nadnárodnej úrovni a celkové zhodnotenie zavedenia digitalizácie v Slovenskej republike. Vzhľadom na zmeny v novele zákona č. 431/2002 Z.z. zákon o účtovníctve od 01.01.2022 sme sa zaoberali zmenami, ktoré nastali v elektronizácii účtovníctva. V prvej časti – súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí sme sa venovali vývoju účtovníctva a dôvodom, prečo je digitalizácia nevyhnutná, a zároveň ako je digitalizácia podporovaná na národnej úrovni a na úrovni Európskej únie.

V súvislosti s touto témou sme si vysvetlili určenie kategórie veľkosti podniku. Čiastkové ciele zahŕňajú aj posúdenie, ako môže digitalizácia pomôcť malým a stredným podnikom, no zároveň aj zhodnotenie prípadných rizík a nevýhod spojených s digitalizáciou účtovníctva. Taktiež sme si uviedli ako digitalizácia účtovníctva ovplyvnila aj účtovnícku profesiu. Cieľom práce je poskytnúť ucelený pohľad na digitálnu transformáciu účtovníctva. V závere sme zhodnotili úspešnosť zavedenia digitalizácie účtovníctva v Slovenskej republike.

Pre potrebnú analýzu malých a stredných podnikov a následné zhodnotenie zavedenia digitalizácie účtovníctva sme sa museli zamerať na literatúru, ktorá sa zaoberá definovaním malých a stredných podnikov a digitálnu transformáciu účtovníctva. Pri určovaní a klasifikovaní kategórie veľkosti podniku na malé a stredné podniky sa využívajú kritéria v odporúčaní Európskej komisie č. 2003/361/EC a digitalizáciu účtovníctva, ktorú je možné zaviesť od 01.01.2022 definuje zákon č.456/2021 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, a preto sme si ich museli dôsledne naštudovať.

Na podklad pre vypracovanie teoretickej časti diplomovej práce sme použili spomínané zákony, ako zákon o účtovníctve a novelu zákona o účtovníctve, ale využili sme aj voľne dostupné zdroje, ako sú tlačové správy od Finančnej správy Slovenskej republiky a Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktoré sa zaoberajú danou problematikou. Z toho množstva zdrojov sme selektovali informácie, ktoré sú relevantné pre problematiku, ktorej sa venujeme v diplomovej práci.

Pri vypracovávaní praktickej časti diplomovej práce sme sa zamerali na prípadové štúdie a prieskumy, ktoré sa zamerali na zavedenie digitalizácie účtovníctva a následne sme zhodnotili ich skúsenosti a úspechy. Analyzovali sme existujúce štúdie a prieskumy, ktoré sa týkajú vplyvu digitalizácie účtovníctva na malé a stredné podniky. Pre dodržania prehľadnosti sme v časti Výsledky práce a diskusia rozdelili kapitoly, ktoré sa zameriavajú na určenie kategórie veľkosti podniku, vplyv digitalizácie účtovníctva na malé a stredné podniky, a ako digitalizácia účtovníctva ovplyvnila účtovnícku profesiu. Následne sme si priblížili jeden z digitálnych projektov Finančnej správy Slovenskej republiky, ktorý už je zavedený a spomenuli sme aj jeden z projektov, ktorý je v pripravovanej fáze zavedenia. Po analyzovaní získaných údajov sme poukázali na výhody, nevýhody a niektoré riziká, ktoré môžu súvisieť so zavedením digitalizovaného účtovníctva.

V diplomovej práci sme na základe získaných informácií zhodnotili úspešnosť zavedenia digitalizácie účtovníctva v Slovenskej republike a aký to malo dopad na malé a stredné podniky, prípadné odporúčania na úspešné zavedenie, ktorým sa dosiahne zvýšenie ekonomického rastu a konkurencieschopnosti, no zároveň aj aký to má vplyv na účtovníkov a ich budúcnosť.

3 Výsledky práce a diskusia

Malé a stredné podniky tvoria na území Slovenskej republiky výrazný podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov a poskytujú pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám celkovej pracovnej sily a viac ako polovicou sa podieľajú na tvorbe pridanej hodnoty. Digitalizácia pre malé a stredné podniky sa dá považovať za kľúčovú pre budúcnosť podniku. Digitalizácia účtovníctva nie je prospešná len pre rozvoj účtovných jednotiek, ale taktiež má pozitívny vplyv aj na životné prostredie. Zároveň aj ako sme videli v prípade pandémie COVID-19, pre mnoho firiem bola veľmi ťažká komunikácia s účtovníkmi, odovzdávaním dokladov a museli prijať určitú formu digitalizácia, čo im pomohlo prekonať danú situáciu. Rozvoj digitalizácie je neustále potrebný aj do budúcnosti vzhľadom na rôzne riziká a veľmi rýchlo napredujúcim technologickým pokrokom, ktorým sa musíme prispôbiť. Postupné zavádzanie digitalizácie uľahčí implementáciu nových digitálnych technologických riešení.

V tejto časti diplomovej práce sa budeme venovať tomu, ako určiť správnu veľkosť podniku. Určenie správnej veľkosti podniku je dôležitý proces, pri ktorom sa zvažujú rôzne kritéria a v prípade potreby je možné požiadať o niektoré z foriem štátnej pomoci, ktoré poskytujú rôzne inštitúcie, ktoré sledujú práve tieto kritéria. Elektronizácia pre malé a stredné podniky predstavuje možnosť vykonávať rôzne úkony bez potreby osobného kontaktu. Pri zavádzaní digitalizácie je možné predpokladať, že činnosti malých a stredných podnikov sa zefektívnia a zároveň im umožňuje šetriť čas a finančné prostriedky. Vo všeobecnosti vedie digitalizácia k zlepšeniu národného hospodárstva ako celku. Digitalizácia má pozitívny vplyv aj v účtovníckej profesii, kedy účtovníkom vzniká väčší priestor na vzdelávanie v oblasti IT služieb, daňových služieb a aj v oblasti ekonomického poradenstva a podobne. S tým, ako sa účtovné procesy stávajú automatizovanými a menej časovo náročnými, sú účtovníci čoraz viac prepojení so svojimi klientmi a tým sa zvyšuje aj hodnota poskytovaných služieb klientom. Od 01.01.2022 sa taktiež zmenil spôsob komunikácie s finančnou správou, pri ktorom by mal mať daňový subjekt väčší prehľad daňových povinnostiach, znížili sa finančné náklady a taktiež to má pozitívny vplyv aj na životné prostredie.

Digitalizácia účtovníctva, ktorú umožnila novela zákona o účtovníctve, prináša veľa pozitívnych aspektov, ale taktiež aj nevýhod. Jednou z výhod je automatizácia a zavádzanie nových technológií, ktoré šetria čas účtovníka, životné prostredie a finančné

prostriedky. Novela zákona priniesla aj zjednodušenie archivácie účtovných dokladov, a to povolením digitálneho archívu, čo umožňuje jednoduché spätné dohľadávanie účtovných dokladov, zisťovanie duplícít a šetrenie priestoru, papiera a tým životného prostredia ako takého. Medzi negatívne aspekty digitalizácie patrí riziko kybernetických útokov, zvýšenie spotreby elektrickej energie, potreba kontroly niektorých nedostatkov digitálnych procesov. Novela zákona o účtovníctve umožnila prechod z tradičného papierového účtovníctva na digitálne účtovníctvo. Účtovným jednotkám vznikla možnosť voľby medzi papierovým, elektronickým účtovníctvom, alebo poprípade kombináciu.

3.1 Určenie kategórie veľkosti podniku

Malé, stredné, či mikro podniky sú zdrojom nových technológií, inovácií, podporujú ekonomický rast, vytvárajú konkurenčné prostredie a dodávajú produkty a poskytujú služby, ktoré veľké podniky nie sú ochotné ponúkať. Pri definovaní malých a stredných podnikov existuje mnoho charakteristík, ktoré by mal typický malý, stredný a mikro podnik spĺňať. Ide napríklad o: jeden alebo málo vlastníkov, zameranie podniku na lokálne trhy, bez dominantného alebo monopolného postavenia na trhu a podobne. Tieto kritéria nie sú jednoznačne kvantifikovateľné a preto sa pri rozlišovaní malých a stredných podnikov používajú skôr kvalitatívne kritéria. Podľa odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/EC radíme medzi tieto kritéria: počet zamestnancov, ročný obrat a ročná bilančná suma. Ako hlavné kritérium sa považuje počet zamestnancov, takže platí, že ak podnik spĺňa príslušný počet zamestnancov a aspoň jedno z ostatných dvoch kritérií spadá do konkrétnej kategórie zaradenia. Potrebne údaje sa získavajú z účtovnej závierky za posledné schválené účtovné obdobie a počítajú sa na ročnom základe. Pri novovzniknutých podnikoch sa uplatňujú údaje získané odhadom.

Kategóriu malých, stredných a mikropodnikov tvoria podniky, ktoré majú menej ako 250 zamestnancov a ktorých celková ročná bilančná suma neprekračuje 43 000 000 € alebo ročný obrat nepresahuje hranicu 50 000 000 €. Malý podnik sa definuje ako podnik, ktorý má menej ako 50 zamestnancov a ktorého ročný obrat alebo celková hodnota aktív podniku nepresahuje 10 000 000 €. Podnik získava štatút stredného podniku ak zamestnáva viac ako 40 osôb a zároveň menej ako 249 zamestnancov a ročný obrat podniku nepresahuje sumu 50 000 000 € alebo celková hodnota majetku podniku nie je vyššia ako 43 000 000 €.

Prvým krokom na určenie kategórie veľkosti podniku, je zistenie, či je daný subjekt považovaný za podnik. Za podnik sa podľa odporúčania Komisie 2003/361/ES zo 06.05.2003 o definícii mikro, malých a stredných podnikov považuje „každý subjekt ktorý vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právnu formu. Sem patria najmä samostatné zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti a partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.“ Pri druhom kroku musí podnik brať do úvahy 3 kritéria: počet zamestnancov, ročný obrat a celkovú hodnotu majetku. Aby sa podnik považoval za malý alebo stredný podnik, musí splniť hlavné kritérium, t.j. počet zamestnancov a môže sa rozhodnúť, či bude spĺňať maximálnu hodnotu stanovenú pre ročný obrat alebo maximálnu hodnotu stanovenú pre majetok podniku. Jedno z týchto vedľajších kritérií sa môže aj presiahnuť, bez vplyvu na postavenie malého a stredného podniku. Možnosť výberu vedľajšieho kritéria zabezpečuje, že k malým a stredným podnikom zaoberajúcim sa rôznymi druhmi hospodárskej činnosti sa pristupuje rovnako, keďže pri podnikoch, ktoré pôsobia v oblasti obchodu majú vyšší obrat s porovnaním s podnikmi, ktoré pôsobia v oblasti výroby.

Na správne vyčíslenie údajov, ktoré podnik má vziať do úvahy sa musí stanoviť či je podnik:

- samostatný podnik;
- partnerský podnik;
- prepojený podnik.

Podnik je samostatným podľa odporúčania Komisie 2003/361/ES, ak je:

- úplne nezávislý, čiže nemá účasť v iných podnikoch a žiadny podnik nemá účasť v ňom;
- vlastní menej ako 25% imania alebo hlasovacích práv v iných podnikoch, a všetky tretie strany nevlastnia v podniku viac ako 25% imania alebo hlasovacích práv;
- nie je prepojený s iným podnikom prostredníctvom fyzickej osoby.

Takýto nezávislý podnik použije údaje, ktoré sú uvedeného iba v jeho ročnej účtovnej závierke.

Podnik je partnerským podľa odporúčania Komisie 2003/361/ES, ak:

- má v inom podniku podiel väčší alebo rovný ako 25% a zároveň nižší alebo rovný ako 50% imania alebo hlasovacích práv, alebo ak má iný podnik väčší alebo rovný podiel ako 25% a zároveň nižší alebo rovný ako 50% imania v danom podniku.

Partnerský podnik musí k svojim údajom pripočítať aj časť údajov svojho partnera. Táto časť zodpovedá percentuálnemu podielu akcií alebo hlasovacích práv, ktoré vlastní.

Prepojené podniky sú podniky, ktoré tvoria skupinu skrz priamej alebo nepriamej kontroly iného podniku nad väčšinou hlasovacích práv v podniku, alebo prostredníctvom uplatňovania rozhodujúceho vplyvu na podnik, ak zároveň platí aspoň jeden zo vzťahov podľa odporúčania Komisie 2003/361/ES:

- jeden podnik má väčšinu hlasovacích práv;
- jeden podnik má právo vymenovať alebo odvolať väčšinu členov riadiaceho, správneho alebo dozorného orgánu;
- zmluva medzi podnikmi, ustanovenie spoločenskej zmluvy, zakladacej listiny alebo stanov jedného z podnikov umožňuje jednému z nich uplatňovať rozhodujúci vplyv v druhom podniku;
- jeden podnik môže na základe dohody vykonávať výlučnú kontrolu nad väčšinou hlasovacích práv spoločníkov v inom podniku alebo akcionárov.

Prepojené podniky musia k svojim údajom pripočítať 100% z údajov prepojeného podniku. Vo väčšine členských štátov sú prepojené podniky povinné zo zákona o účtovníctve zostavovať konsolidovanú účtovnú závierku alebo sú zahrnuté prostredníctvom úplnej konsolidácie do účtovnej závierky iného podniku.

Pre podnikateľa je dôležité stanoviť, či ide o samostatný podnik, partnerský podnik alebo prepojený podnik, pretože to ovplyvňuje mnohé faktory. Každá z týchto foriem má svoje výhody a nevýhody. Napríklad pri samostatnom podniku môže mať podnikateľ väčšiu kontrolu nad rozhodnutiami podniku, no zároveň nesie plnú zodpovednosť za záväzky. Partnerský podnik môže byť výhodný pre zdieľanie nákladov a zodpovednosti, ale vyžaduje spoločné rozhodovanie medzi partnermi. Prepojený podnik môže byť taktiež výhodný pre zdieľanie nákladov, ale zároveň môže byť zložitý z hľadiska riadenia.

Definícia malého a stredného podniku je pre podnik dôležitá hlavne pri uchádzaní sa o niektorú z foriem štátnej pomoci, pretože presne tieto kritériá sledujú rôzne inštitúcie, ktoré poskytujú podporné programy. Ak akákoľvek inštitúcia na národnej alebo nadnárodnej úrovni začne ponúkať podporný program zameraný na malé, stredné, či mikro podniky, je takmer isté, že zvolí kritéria podľa odporúčania Európskej komisie. (Šrenkel, 2016)

3.2 Elektronizácia z pohľadu malých a stredných podnikov

Slovak Business Agency pravidelne zostavuje a publikuje Správu o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike. Podľa dostupných štatistických údajov z roku 2017 z celkového počtu 567 793 aktívnych podnikateľských subjektov tvoria malé a stredné podniky až 99,9 % zo všetkých podnikateľských subjektov. Podľa dostupných údajov poskytovali malé a stredné podniky pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám aktívnej pracovnej sily v podnikovej ekonomike Slovenska, čo predstavuje 73,8% a ich podiel na tvorbe celkovej pridanej hodnoty bol 53,6%, čiže podieľali sa viac ako polovicou. Malé a stredné podniky majú významnú rolu v národnej ekonomike. Členské štáty Európskej únie sa iniciatívou „Small Business Act“ zaviazali vytvárať podmienky pre malé a stredné podniky, ako elektronické služby verejnej správy alebo legislatívne prostredie, ktoré budú rešpektovať záujmy malých a stredných podnikov podľa zásady „najskôr myslieť v malom“. Čím sú elektronické služby menej dostupné a zložitejšie, vznikajú malým a stredným podnikom väčšie náklady. Cieľom zásady „najskôr myslieť v malom“ je teda taktiež budovanie formy e-Governmentu, ktorá čo najmenej obmedzí malé a stredné podniky pri výkone ich podnikateľskej činnosti. Účelom e-Governmentu by malo byť vedenie agendy súkromných aj verejných inštitúcií spôsobom na minimalizovanie administratívnych úkonov a osobného kontaktu. V dôsledku akceptácie elektronických dokumentov zákonom ako napríklad elektronické faktúry dochádza k úspore nákladov a času. (Slovak Business Agency, 2019)

Elektronizácia pre podnikateľov predstavuje možnosť vykonávať rôzne úkony elektronicky bez potreby osobného kontaktu, no v niektorých prípadoch podnikatelia nemajú možnosť zvoliť si spôsob realizácie niektorých úkonov inak ako v elektronickej forme. Medzi oblasti, kedy elektronická forma predstavuje možnosť patrí napríklad ohlasovanie živnosti, návrhy na zápis, zmenu alebo výmaz údajov z obchodného registra, archivácia dokumentov v elektronickej podobe, vystavovanie faktúr v elektronickej podobe a podobne. Medzi úkony, ktoré podnikatelia musia vykonávať elektronickou formou patrí napríklad komunikácia s daňovým a colným úradom, prijímanie podaní zasielaných do elektronických schránok a iné. Význam elektronizácie na Slovensku neustále narastá. Najvyšší počet elektronických služieb sa nachádza na portáli verejnej správy slovensko.sk. (Slovak Business Agency, 2019)

Podnikatelia musia pri elektronizácii zvýšiť ochranu systémov a dať pred kybernetickými útokmi, a zabezpečiť tak kybernetickú bezpečnosť, formou softvérových vybavení, antivírusovej ochrany a podobne. Podľa zákona č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 3, písm.h) sa kybernetickou bezpečnosťou rozumie „stav, v ktorom sú siete a informačné systémy schopné odolávať na určitom stupni spoľahlivosti akémukoľvek konaniu, ktoré ohrozuje dostupnosť, pravosť, integritu alebo dôvernosť uchovávaných, prenášaných alebo spracúvaných údajov alebo súvisiacich služieb poskytovaných alebo prístupných prostredníctvom týchto sietí a informačných systémov“. Podľa správy spoločnosti CISCO sa stretlo až 53% stredne veľkých firiem s kybernetickým útokom a z toho 20% malo vyčíslenú stratu v rozmedzí od 1 000 000 až 2 500 000 dolárov a 29%, z týchto spoločností sa vyčísľali straty na menej ako 100 000 dolárov. Pri kybernetickom útoku hrozí aj výpadok systému. Zo spomínaných firiem bolo 53% stredne veľkých firiem, ktoré boli takto napadnuté a 19% malo výpadok na menej ako 1 hodinu, 41% firiem odstránili výpadok v rozpätí od 1 do 8 hodín a až 40% firiem mali výpadok systému firmy na dlhšie ako 8 hodín. (Slovak Business Agency, 2019)

Škody spôsobené napadnutím systémov a krádežou dát sa pohybujú v obrovských číslach a môže to spôsobiť veľké finančné no zároveň aj nefinančné problémy. Pri zavedení digitalizácie je potrebné zabezpečiť správnu implementáciu ochranných prostriedkov, určenie postupov pri bezpečnostnom incidente a taktiež aj primerané vzdelanie zamestnancov.

Medzi hrozby patrí krádež zariadenia, na ktorom sú uložené dáta, kompromitácia zariadenia, kedy dochádza napríklad k infikovaniu zariadenia škodlivým kódom, čiže vírusom. Najčastejší spôsobom infikácie zariadenia sa vykonáva prostredníctvom e-mailovej správy, kedy je vírus v prílohe danej správy alebo formou odkazu. V tomto prípade stačí len nekliknúť na daný odkaz alebo neotvárať prílohu od neznámych odosielateľov. Medzi základné pravidlá pri obrane proti kybernetickým útokom je zálohovanie potrebných dát a pravidelná aktualizácia softvéru a kvalitný antivírus. Zálohovanie je veľmi dôležitá činnosť pri ktorej stačí skopírovanie dát na externý disk alebo popríklad jednoduchšia verzia je skopírovať potrebné údaje na online úložiská, ako je napríklad OneDrive, Google Disk, cloud a podobne.

Slovak Business Agency vykonal kvalitatívny prieskum, ktorý sa uskutočnil na vzorke desiatich podnikov a troch skúsených expertov v oblasti digitalizácie. Podľa európskej kvalifikácie išlo o jeden stredný podnik, štyri malé podniky a päť mikropodnikov a pri výbere vzorky bol kladený dôraz na rôznorodosť odvetví daných

podnikov. Prieskum sa uskutočnil v období od decembra 2018 do februára 2019, ktorý bol zameraný identifikovanie bariér v oblasti digitalizácie a elektronizácie malých a stredných podnikov. Prieskum sa vykonával s majiteľmi alebo finančnými riaditeľmi podnikov a cieľom prieskumu bolo zistenie miery a zároveň aj dôvody využívania, poprípade nevyužívania elektronizácie a digitalizácie pri komunikácii s verejnou správou a aj v rámci interných a externých procesov malých a stredných podnikov a identifikovať, ktoré oblasti sú kritické pri elektronizácii a digitalizácii malých a stredných podnikov. Vybraní podnikatelia využívali ústredný portál verejnej správy www.slovensko.sk predovšetkým na prijímanie správ z rôznych úradov, používanie elektronických schránok je pre nich povinné. No častým uvádzaným problémom pri využívaní služieb cez ústredný portál verejnej správy www.slovensko.sk bola nezrozumiteľnosť a komplikovanosť pri vyplňaní elektronických tlačív na danom portáli a preto využívali viac pomoc s vyplnením formulára zamestnanca príslušného úradu. Pri vystavovaní faktúr bol len jeden z podnikov, ktorý vystavoval faktúry v papierovej podobe a zasielal ich poštou s vlastnoručným podpisom, pričom náklady na poštovné boli približne do 100 € za mesiac. Zvyšné podniky využívali online fakturáciu so skenom podpisu alebo prípadne aj pečiatky a zasiela tieto faktúry e-mailom. Pre interné účely mali viacerí podnikatelia zavedené archívy v elektronickej podobe a ukladali si elektronické doklady na disk, no následne elektronické doklady tlačili do papierovej podoby, keďže bolo povinné preukázať ich v prípade kontroly v papierovej forme. V spomínanom prieskume bolo taktiež navrhnuté riešenie tejto bariéry a to jasné definovanie pojmov technický, elektronický, listinný a písomný vo všetkých zákonoch rovnako a zároveň zosúladienie pravidiel elektronickej dokumentácie v daných predpisoch podľa rovnakých pravidiel. (Slovak Business Agency, 2019)

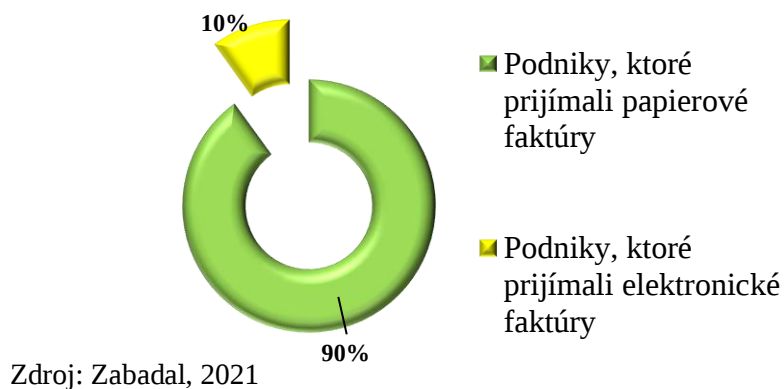
Vzhľadom na novelu zákona o účtovníctve, ktorá vstúpila do platnosti až od 01.01.2022, im vznikla možnosť viesť už len digitálny archív. Podľa §39w zákona o účtovníctve musí účtovný doklad splniť 4 podmienky: vierohodnosť pôvodu účtovných záznamov, neporušenosť ich obsahu, čitateľnosť a preukázateľnosť. Spoločnosti, ktoré držali papierový archív len pre potrebu predloženia dokladov v pôvodnej papierovej podobe, tak ako to zákon vyžadoval, už tak ďalej robiť nemusia, a môžu ukladať účtovné doklady digitálne, v súlade so spomenutými 4 podmienkami, a to aj so spätnou platnosťou.

Takže spomínané spoločnosti z prieskumu, ktoré držali papierovú podobu dokladov, už tak robiť nemusia. Podnikatelia taktiež spomínali ako hlavnú bariéru pri digitalizácii právnu neistotu a nevedomosť o možnostiach elektronizácie v oblasti vystavovania, prijímania, archivácie dokumentov a elektronického účtovníctva, aby boli

dodržané náležitosti všetkých súvisiacich predpisov ako je napríklad zákon o účtovníctve. Tento problém sa taktiež vyriešil na základe rovnocennosti listinnej a elektronickej podoby účtovného záznamu, ktorú novela zákona o účtovníctve priniesla, a tak umožnila podnikom posunúť sa na vyššiu úroveň.

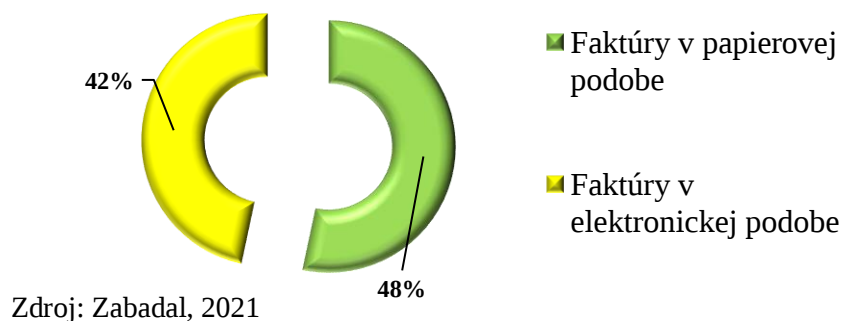
Napriek tomu, že digitalizácia prináša podnikom, ktorý ju zaviedli skvelé výsledky, účtovníci trávajú stále 69% až 80% svojho pracovného času rutinnými procesmi a manuálnym zadávaním. Ako hlavné dôvody, prečo podniky nechceli digitalizovať svoje procesy, sa dá považovať podcenenie nákladov na papierové spracovanie dokumentov a taktiež aj strach, že digitalizácia je zložitá a nákladná. (Zabadal, 2021)

Graf 2 Ukážka koľko podnikov prijímalo elektronické a papierové faktúry podľa prieskumu spoločnosti Digitoo

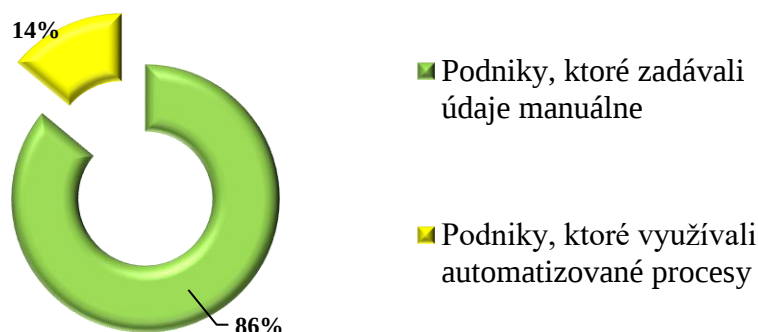
Na základe prieskumu spoločnosti Digitoo s.r.o., ktorá sa zaoberá digitalizáciou účtovníctva, sa zistilo, že ročne sa zaúčtuje približne 550 miliárd faktúr a z toho sa iba 10% faktúr účtuje automatizovane. Viac ako 90% spoločností z daného prieskumu stále prijíma aj papierové faktúry.

Graf 3 Ukážka koľko faktúr bolo v elektronickej a v papierovej podobe podľa prieskumu spoločnosti Digitoo

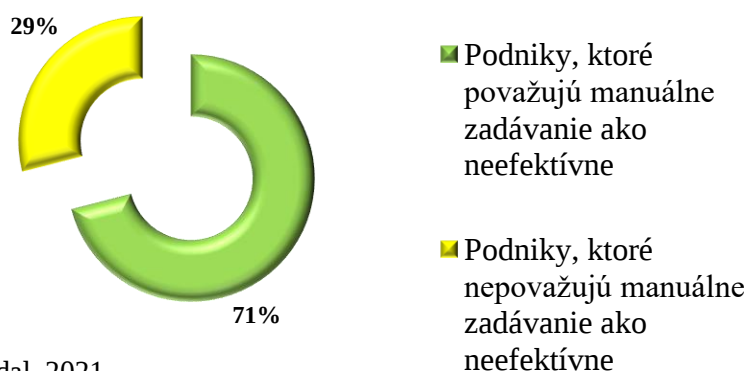
Z celkového počtu faktúr bolo 48% v papierovej podobe a zvyšných 42% faktúr sa posielalo na mailové adresy, no napriek tomu boli spracované ručne, čo spôsobilo väčšie časové zaťaženie zamestnancov.

Graf 4 Porovnanie podnikov, ktoré využívali automatizované procesy podľa prieskumu spoločnosti Digitoo

Približne 86 % účtovných oddelení malých a stredných podnikov zadávalo faktúry do účtovných systémov ručne. Zvyšné percento využívalo na nahrávanie dokladov automatizované procesy.

Graf 5 Názor podnikov na manuálne zadávanie údajov podľa prieskumu spoločnosti Digitoo

Zdroj: Zabadal, 2021

No až 71% zo všetkých spoločností v prieskume považovalo rutinné a manuálne zadávanie údajov ako neefektívne a zároveň ako problém v oblasti financií. (Zabadal, 2021) V prieskume spoločnosti Digitoo nebolo uvedené, koľko spoločností sa prieskumu zúčastnilo, ani obdobie, za ktoré sa prieskum vykonal. Môžeme len predpokladať, že prieskum sa konal v priebehu roka 2021, čiže ešte pred zavedením novely zákona o účtovníctve.

Podľa prieskumu spoločnosti Digitoo, využívali digitalizované účtovníctvo len 3% spoločností, ktoré pôsobili na území Slovenskej republiky. Jeden z problémov nastáva na konci roka, ktorý je pre podnikateľov a pre ich účtovníkov jedným z najnáročnejších, kedy je potrebné riešiť problém so stratenými faktúrami a účtovnými doklady. Archivácia faktúry je 10 rokov povinná, no podľa spomínaného prieskumu sa až v polovici prípadov náklady nepodaria dohľadať. Jedným z týchto problémov môžu byť zastarané účtovné

systemy, odkázané na manuálnu prácu. Z prieskumu vyplynulo, že čisto elektronickú komunikáciu využíva len 3% firiem a pre porovnanie aktuálny európsky priemer predstavuje 7%. Zákon o účtovníctve umožňuje viesť elektronické účtovníctvo a taktiež aj digitálnych archív. Pri elektronizácii účtovníctva sa eliminujú problémy pri zisťovaní, či je daná faktúra schválená, čakajúca na podpis alebo podobne. Pomocou digitálneho archívu sa dodržia legislatívne nariadenia na úschovu účtovných dokumentov v elektronickej podobe. Zároveň je ľahká kontrola duplicit daných dokumentov a nemôže sa stať, že firma zaplatí za jednu faktúru viackrát. Digitalizácia pritom umožňuje ušetriť pracovný čas a zároveň aj finančné prostriedky podnikov. (TASR, 2022)

Na základe dotazníkového prieskumu, ktorý sa uskutočnil v období od 04.02.2022 do 18.02.2022, do ktorého bolo zapojených 132 účtovných jednotiek sa zisťovalo, či sú oslovené účtovné jednotky pripravené na digitalizáciu a do akej miery zaviedli digitalizáciu a automatizáciu a či boli pripravené na náklady spojené so zavedením digitalizácie. Zo 132 účtovných jednotiek tvorilo 49 respondentov mikro podniky, 37 malých podnikov 32 veľkých podnikov a zvyšné účtovné jednotky boli zatriedené ako iné, čo predstavovalo 14 respondentov. Najviac opýtaných podnikov pôsobilo v oblasti služieb, čo predstavovalo až 63,6% z opýtaných respondentov a zvýšené účtovné jednotky pôsobili v oblasti výroby, veľkoobchodu a maloobchodu. Až 38,6% z respondentov uviedlo, že využívajú automatizované prepojenie fakturácie a účtovníctva a 37,9% z respondentov uviedlo, že majú automatizovanú iba komunikáciu s finančnou správou. Automatizované prepojenie mzdovej agendy a účtovníctva malo z opýtaných 33,3% účtovných jednotiek a 30,3% respondentov využívalo elektronickú fakturáciu a elektronický podpis. Plne automatizované procesy od objednávok až po finálne zaúčtovanie malo 29,5% účtovných jednotiek. 17,4% respondentov malo automatizované iba skladové hospodárstvo. Na základe dotazníka sa zistilo, že väčšie účtovné jednotky majú podnikové procesy automatizované vo väčšej miere. Z prieskumu sa zistilo, že až 65,2% z opýtaných respondentov riešia digitalizáciu a automatizáciu vo vlastnej réžii a 44,7% z oslovených účtovných jednotiek na to využíva služby externých dodávateľov. Zvyšné účtovné jednotky riešia digitalizáciu a automatizáciu kombinovane a to časť vo vlastnej réžii a niektoré procesy im nastavuje externý dodávateľ. Dodatočné náklady, ktoré sú spojené s digitalizáciou a automatizáciu vznikli až 52,3% účtovných jednotiek a zvyšným 47,7 % účtovných jednotiek zatiaľ nevznikli žiadne dodatočné náklady. Najčastejšie dodatočné náklady boli podľa dotazníka spojené s nákupom nových technológií, softvérov, platby za elektronickú komunikáciu, elektronický podpis a externé úložiská dát. Elektronická komunikácia sa považuje už za

samozrejmosť, keďže pre väčšinu subjektov je elektronická komunikácia medzi daňovníkom a daňovým úradom povinná. Účtovné jednotky majú najviac automatizované prepojenie mzdovej agendy s účtovníctvom a taktiež prepojenie fakturácie s účtovníctvom. Z uvedeného dotazníka vyplynulo, že digitalizáciu a automatizáciu využívajú predovšetkým veľké účtovné jednotky vzhľadom na veľký objem dokladov a dát. No z výskumu sa zistilo, že aj menšie účtovné jednotky využívajú určitú mieru digitalizácie a automatizácie, aj keď nie tak komplexne ako väčšie účtovné jednotky. Ako jeden z dôvodov bol uvedený pomer medzi nákladmi na digitalizáciu a automatizáciu a prínosom, ktorý z toho má menšia účtovná jednotka. (Blahušiaková, 2022)

Ak sa účtovná jednotka rozhodne viesť a archivovať účtovníctvo v elektronickej podobe, mala by sa riadiť nasledovnými bodmi (Highgate Group, 2021):

- 1) určenie spôsobu uchovávania účtovnej dokumentácie, vhodný účtovný softvér, aby bolo možné sprístupniť účtovné záznamy napríklad daňovému úradu, audítorovi alebo podobne;
- 2) zvolenie bezpečného úložiska, ktoré musí byť v dostatočných intervaloch zálohované, nakoľko je povinnosť archivácie účtovných záznamov podľa zákona o účtovníctve § 35 ods. 3 písm. b) a c);
- 3) podpísanie písomnej dohody o zasielaní a výmene elektronických faktúr;
- 4) zabezpečenie ochranného mechanizmu, aby sa predišlo zneužitiu a modifikácii obsahu účtovných záznamov a zároveň elektronické dokumenty musia obsahovať podpisový záznam zodpovednej osoby;
- 5) vykonávať transformáciu z elektronickej podoby do papierovej podoby, len ak elektronický dokument neobsahuje kvalifikovanú elektronickú pečať alebo kvalifikovaný elektronický podpis;
- 6) zabezpečiť, aby transformácia účtovného záznamu z listinnej formy do elektronickej formy sa vykonala len raz, za predpokladu čitateľnosti a úplnosti účtovného záznamu, tým pádom nie je možné vykonať transformáciu, ak už bol listinný záznam predmetom transformácie;
- 7) dodržiavať dôležité parametre pri digitalizácii:
 - a. archivácia elektronických dokumentov;
 - b. schvaľovanie elektronických dokumentov;
 - c. zabezpečenie ochrany a prenosu elektronických dokumentov;
 - d. vyťažovanie elektronických dokumentov.

Digitalizácia nie je určená len pre veľké podniky s väčším množstvom dokladov, ale aj malým a stredným podnikom vznikajú pri využívaní digitalizácie výhody. Pri zlepšovaní digitalizácie je teda možné predpokladať, že činnosti malých a stredných podnikov sa zefektívnia a digitalizácia zároveň šetrí čas a náklady a vo výsledku vedie tiež k zlepšeniu národného hospodárstva ako celku.

Vplyv digitalizácie na malé a stredné podniky je v posledných rokoch významný. Digitalizácia sa vzťahuje na používanie digitálnych technológií na zlepšenie obchodných operácií a procesov, čo je obzvlášť dôležité pre malé a stredné podniky, ktoré majú často obmedzené zdroje a čelia konkurencii väčších spoločností.

Celková digitalizácia má na malé a stredné podniky významný dopad. Digitálne technológie uľahčili malým a stredným podnikom riadenie ich operácií a procesov, čo umožňuje zamerať sa viac na ich hlavné obchodné aktivity. Malé a stredné podniky sú schopné efektívnejšie konkurovať väčším spoločnostiam využívaním digitálnych technológií. Digitalizácia uľahčila malým a stredným podnikom zhromažďovanie a analýzu údajov o ich obchodnej výkonnosti, správaní zákazníkov a trhových trendoch. Tieto informácie možno použiť na prijímanie informovanejších rozhodnutí a identifikáciu príležitostí na rast.

Vplyv digitalizácie účtovníctva pre malé a stredné podniky bol významný, pretože spôsobil revolúciu v spôsobe, akým podniky pristupujú k finančnému riadeniu. Digitalizácia účtovníctva zlepšila presnosť účtovných údajov, znížila riziko chýb a zabezpečila spoľahlivosť finančných výkazov. Automatizované systémy môžu vykonávať výpočty a generovať správy automaticky, čím sa eliminuje potreba manuálneho zadávania údajov a znižuje sa riziko ľudskej chyby. Digitalizácia účtovníctva zároveň uľahčila prístup k finančným informáciám v reálnom čase. Účtovný softvér založený napríklad na cloude umožňuje podnikom pristupovať k finančným údajom odkiaľkoľvek a kedykoľvek, pokiaľ majú k dispozícii internetové pripojenie. Malé a stredné podniky môžu prijímať rozhodnutia založené na presných a aktuálnych finančných údajoch. Analýzou finančných údajov môžu malé a stredné podniky identifikovať trendy, príležitosti na rast a oblasti, ktoré si vyžadujú zlepšenie. Digitalizácia znížila náklady MSP na účtovníctvo. Napríklad cloudový účtovný softvér eliminuje potrebu drahého hardvéru a softvéru, zatiaľ čo automatizácia znižuje potrebu manuálnej práce.

Vo všeobecnosti má digitalizácia účtovníctva významný vplyv pre malé a stredné podniky, pretože im umožnila zefektívniť procesy, zvýšiť presnosť, zlepšiť prístup k informáciám, zlepšiť rozhodovanie a ušetriť náklady. Využitím digitálnych technológií

môžu malé a stredné podniky zostať konkurencieschopné, znížiť riziko chýb a zamerať sa na svoje hlavné obchodné aktivity.

3.3 Vplyv digitalizácie na účtovnícku profesiu

Digitalizácia priniesla účtovníkom príležitosť získať nových klientov, ktorý sa nenachádzajú v blízkom okolí. Toto im umožňuje získavať elektronické doklady priebežne a takmer kdekoľvek. Klientovi odpadáva povinnosť nosiť doklady priamo k svojmu účtovníkovi a zároveň nečaká na všetky doklady, ale môže ich elektronicky odovzdávať postupne, čo účtovníkovi umožní priebežné spracovanie dokladov a nedostane sa do časovej tiesne.

Zavedením povinnosti predkladať doklady v tej forme, v ktorej ich účtovná jednotka vedie a archivuje, je účtovná jednotka povinná ich predložiť v takej forme audítorom alebo daňovému úradu v prípade kontroly, čo účtovníkom uľahčilo prácu, pretože môžu dať prístup kontrolným orgánom do účtovného softvéru alebo do systému pre správu dokladov a nemusí ich prenášať na diskoch alebo iných dátových nosičoch.

Zároveň sa zmenili aj účtovné kancelárie, ktoré už nemusia byť plné šanónov a papierov. Digitalizácia umožňuje využívať rôzne technológie na archiváciu dokumentov. Ak účtovníci využívajú cloudové riešenie, zamestnanci môžu pracovať takmer odkiaľkoľvek. Všetky informácie na profesionálnych cloudoch sú šifrované, takže v prípade odcudzenia zariadenia sa účtovné jednotky nemusia báť zneužitia informácii.

Niektoré účtovné jednotky požadujú od svojich účtovníkov mesačné výsledky, záväzky či pohľadávky po splatnosti. Klient môže dostať prístup priamo do sekcie účtovného programu, kde si požadované údaje dokáže sám pozrieť, alebo sa na cloudovom úložisku môže vytvoriť zdieľaná zložka, kde sa potrebné údaje budú pravidelne exportovať k nahliadnutiu.

V účtovníckych pozíciách vznikajú vplyvom digitalizácie zmeny. Dá sa predpokladať, že asistenti účtovníkov na juniorských pozíciách zaniknú alebo sa zmení rozsah ich práce. Tieto juniorské pozície zahŕňajú časovo náročné a opakujúce sa úlohy, ktoré môžu byť nahradené technológiou. Ich rozsah práce sa môže rozšíriť o analýzu údajov a prípadné školenia v oblasti digitalizácie a automatizácie procesov a umelej inteligencie, vďaka čomu budú môcť vykonávať prácu na vyššej úrovni. Účtovníci by mali rozumieť nielen účtovníctvu, ale aj pokročilej analytike, umelej inteligencii, blockchainu

a ako tieto technológie spolupracujú. Digitalizácia uľahčuje prácu s účtovnými dokladmi a znižuje potrebný čas na manuálne prepisovanie opakujúcich sa dokladov, no ľudský zásah je neustále nevyhnutný pri riešení rôznych problémov, interpretácii údajov a podobne. Digitalizácia sa neustále zrýchľuje a zamestnávateľa a zamestnanci by sa mali zameriavať na získavanie zručností a znalostí v oblasti digitálnych účtovných systémov.

Účtovníctvo je oblasťou, do ktorej najviac prenikla automatizácia a digitalizácia. Profesionálnemu účtovníkovi už nestačí mať znalosti len v oblasti účtovníctva, ale potrebuje poznať aj pokrok v nových technológiách, aby ich firmy mohli napredovať. Môže sa viac zamerať na poradenstvo vrcholovému manažmentu a nie len na evidenciu účtovných operácií. V súčasnosti musí účtovník rozvíjať analytické myslenie a musí byť schopný interpretovať dáta, ktoré sú spracované počítačovými programami.

Pri digitalizácii vznikla potreba vyvinúť nové softvéry spojené s digitalizáciou účtovníctva. Softvér Účto+ vznikol z potreby pracovať s elektronickými dokladmi, ktoré podnikatelia používali už aj v minulosti, napríklad formou emailu, odkazu na úložisko a následne sa doklady vytlačili a spracovali sa v papierovej podobe. Výhodou Účto+ je, že originály dokumentov ostávajú u klienta a k účtovníkovi sa dostane len elektronická kópia, ktorú už následne nie je potrebné tlačiť, a môže sa spracovať elektronicky. Účto+ nie je účtovný program, ale ide o nástroj, ktorý je zameraný na prehľadné odovzdávanie dokladov od klienta k účtovníkovi. (Keszeli, Sirotný, 2021)

Hlavnou výhodou je, že klient môže doklady nahrávať priebežne, ako ich dostáva a ukladať ich rovno do konkrétnych sekcií. Pokladničné doklady môže rovno po nákupe naskenovať, uložiť a originál nemusí odkladať. Nahrávanie dokladov je možné aj cez mobilnú aplikáciu. Priebežné nahrávania umožňuje účtovníkovi spracovanie údajov ihneď po nahratí a tým sa nedostatť do časovej tiesne a čakať na doklady vzhľadom na stanovené termíny, napríklad ako podanie priznania k dani z príjmov k pridanej hodnote. Zároveň to umožňuje včasné dohľadanie chýbajúcich dokumentov.

Existujú rôzne dôvody, prečo by účtovníci mali akceptovať a aplikovať moderné digitálne riešenia. S tým, ako sa účtovné procesy stávajú automatizovanými a menej časovo náročnými, sú účtovníci čoraz viac prepojení so svojimi klientmi a rozširujú svoje poradenské služby. Tento prístup k zmene bude mať vplyv na budúce aktivity skúsených účtovníkov. Pretože väčšina služieb je v súčasnosti spojená s používaním cloudu a finančné údaje sú rýchlejšie dostupné, spoločnosti sú ochotné zmeniť účtovné firmy rýchlejšie ako v minulosti, ak nie sú spokojní so službami, ktoré dostávajú. Napriek tomu, že digitalizácia a automatizácia majú mnoho výhod pre úspešné vedenie podniku a

vykonávanie úloh účtovníka, je potrebné zdôrazniť, že automatizácia a umelá inteligencia nemôžu vykonávať najcennejšie funkcie účtovníka, ktorými sú interpretácia a analýza finančných informácií. Umelá inteligencia a automatizácia môžu výrazne znížiť potrebu ľudskej práce a možno ju integrovať do účtovných a audítorských procesov. Digitalizácia nemá nahradiť ľudskú prácu, ale naopak má pomôcť účtovníkom s elimináciou chýb pri monotónnom prepisovaní údajov z dokladov a ušetrený čas môžu venovať svojim klientom pri poskytovaní ďalších služieb, ako napríklad stať sa poradcom vedenia spoločnosti pri každodenných obchodných operáciách a iných finančných problémoch.

Automatizácia je považovaná za pozitívum, vzhľadom na to, že zvýši hodnotu účtovných služieb. Základné služby môžu byť poskytované ešte efektívnejšie, vďaka čomu majú účtovníci viac času na diskusiu o súčasnej situácii a budúcich potrebách klienta. Jedným z prvkov automatizácie je vyťažovanie faktúr. V súčasnosti sa faktúry vystavujú prevažne elektronicky a zasielajú sa zvyčajne cez e-mail. Podnikatelia zvyknú využívať online fakturačné aplikácie, ktoré ponúkajú veľa výhod nielen pre používateľov, ale predovšetkým pre účtovníkov. Údaje z vystavených faktúr sa dajú jednoducho importovať do účtovníctva a tým sa znižuje potreba manuálneho prepisovania údajov a eliminácia potenciálnych chýb. Pri prijatých faktúrach sa môže využívať vyťažovanie faktúr. Pri tomto procese sa údaje z prijatej faktúry, ktorá môže byť v elektronickej alebo aj v papierovej podobe, automaticky prepíšu pomocou špeciálneho softvéru. Údaje, ktoré sa môžu vyťažiť sú napríklad číslo faktúry, dodávateľ, uvedené sumy, dátumy na faktúre a podobne. Pri faktúre v papierovej podobe je potrebné, aby sa daná faktúra naskenovala. Druhý krok pri vyťažovaní faktúr vykonáva softvér určený na vyťažovanie faktúr a automaticky prečíta údaje z faktúr a prepíše ich do digitálnej podoby. Vyťažené údaje sa následne môžu uložiť do súboru, ktorý sa následne nahrá do účtovníctva alebo priamo do účtovného softvéru. Po nahratí vyťaženej faktúry do účtovného softvéru je potrebné zo strany účtovníka len skontrolovať nahraté údaje a doplniť správne účtovanie. Táto forma automatizácie znižuje chybovosť oproti manuálnemu prepisovaniu údajov a taktiež to šetrí čas účtovníka, vzhľadom na rýchlejšie spracovanie údajov. Na druhej strane sa nie každému podnikateľovi oplatí takáto služba, keďže riešenie na vyťažovanie faktúr je plateným produktom, a sa oplatí hlavne pri veľkom počte faktúr. (Podnikajte.sk, 2021)

Tabuľka 2 Porovnanie manuálneho prepisovania údajov a vyťažovanie údajov pomocou softvéru

	Manuálne spracovanie prijatých faktúr	Vyťažovanie údajov z prijatých faktúr pomocou softvéru
Počet faktúr za mesiac	250 ks	250 ks
Čas spracovania	375 minút (6,25 hodiny)	30 minút (0,5 hodiny)
Mesačné náklady	60,00 €	5,00 €
Ročné náklady	720,00 €	450,00 €

Zdroj: Podnikajte.sk, 2021

Pre porovnanie manuálneho prepisovania údajov a vyťažovania údajov pomocou softvéru predpokladajme, že priemerná mzda zamestnanca, ktorý prepisuje faktúry do účtovníctva má mzdu 1 133,00 €, priemerný čas spracovania jednej faktúry trvá 1,5 minúty a do tohto času sa započítavajú všetky úkony, ktoré musí zamestnanec urobiť, ako je: prepísanie, vyhľadanie a skontrolovanie údajov na faktúre. Predpokladajme, že zamestnanec musí za mesiac spracovať 250 prijatých faktúr, čo predstavuje 6,25 hodiny (375 minút). Pri priemernej hrubej mzde má pri tomto zamestnancovi a pri 160 odpracovaných hodinách mesačne zamestnávateľ cenu práce 1 532,00 € za mesiac. Spracovanie 250 prijatých faktúr stojí zamestnávateľa približne 60,00 € na mesiac a za rok to predstavuje približne 720,00 €. Pri vyťažovaní faktúr pomocou softvéru predpokladajme, že zamestnanec takto vyťažuje faktúry raz za týždeň a vykonanie takéhoto úkonu mu trvá približne 7,5 minúty a teda 30 minút za mesiac. Zamestnávateľovi vzniká cena práce daného zamestnanca približne 5,00 € za mesiac a za rok teda približne 60,00 € za daný úkon. Predpokladajme, že zamestnávateľ využíva na vyťažovanie službu ELIS od výrobcu KROS a.s. a ročné náklady na daný softvér, ktorý bude zamestnávateľ potrebovať pri spracovaní 3000 faktúr za rok, sú 390,00 € bez DPH na rok. Celkové ročné náklady zamestnávateľa na spracovanie faktúr budú vo výške približne 450,00 € (60,00 € cena práce za zamestnanca a 390,00 € za softvér). (Podnikajte.sk, 2021)

Z uvedeného príkladu vyplýva, že ak by sa zamestnávateľ rozhodol využívať softvér na vyťažovanie faktúr, ušetril by ročne približne 270 € a zároveň by sa ušetrilo aj niekoľko hodín ľudskej práce a jeho zamestnanec by sa mohol venovať ďalším činnostiam.

Cieľom výskumu, ktorý bol podporený projektom VEGA, bolo preskúmať hĺbku digitalizácie a automatizácie v účtovnej praxi, kde bolo oslovených šesť poradenských účtovných spoločností o ich skúsenostiach s automatizáciou a digitalizáciou a o ich

pripravenosti na nové výzvy vyplývajúce z toho. Výskum sa konal v priebehu decembra 2021 a januára 2022. Tri z opýtaných subjektov boli medzinárodné poradenské spoločnosti a tri slovenské účtovné jednotky poskytujúce účtovné a daňové služby. V príspevku boli uvedené len prvotné názory, pretože táto vzorka nebola považovaná za relevantnú. Dlhodobý prínos digitalizácie ako výsledku vedecko-technického rozvoja je podľa respondentov zrejmý a nespochybniteľný. Umelá inteligencia ovplyvňuje všetky oblasti rozhodovania a procesov riadenia. Ako hlavné problémy digitalizácie respondenti v zrealizovanom prieskume uviedli nedostatočné technické vybavenie, finančné zdroje na realizáciu zmien, odborné vzdelávanie zamestnancov a analýzu relevantných rizík. Podľa respondentov sa procesy súvisiace s digitalizáciou a automatizáciou, ako je sťahovanie dokumentov, ich import do účtovného softvéru a ich automatizované zaúčtovanie už implementujú. Inovácie, flexibilita a schopnosť prispôbiť sa technickému pokroku v digitalizácii budú hrať významnú úlohu aj v účtovných a daňových poradenských spoločnostiach. Každá z opýtaných spoločností pracovala na projektoch súvisiacich s aplikáciami, ktoré umožňujú externým klientom, ale aj interným zamestnancom nahrávať do systému účtovné doklady, evidovať a schvaľovať dochádzku zamestnancov, skenovať doklady pre účtovníctvo, prideľovať doklady podľa charakteru činnosti a podobne. Výskum dokázal, že Slovenská republika urobila obrovský krok smerom k digitalizácii a automatizácii v účtovnej a daňovej praxi. Vďaka novej novele zákona o účtovníctve, s účinnosťou od 01.01.2022, a ktorá reflektuje najmä nové výzvy v oblasti elektronickej komunikácie, bude pre účtovné jednotky jednoduchšia digitalizácia účtovných procesov. Za pozitívum bolo v prieskume zhodnotené je aj to, že od 01.01.2022 bude celá komunikácia medzi účtovnými jednotkami a finančnou správou prebiehať výlučne v online prostredí s využitím informačných technológií v oboch smeroch. Prieskum odhalil, že mnohé procesy v účtovných jednotkách sú viac či menej automatizované a digitalizované. Nedostatočné technologické vybavenie a nedostatok finančných zdrojov sú komplikáciami, s ktorými sa účtovné jednotky v súvislosti s digitalizáciou stretávajú. Z prieskumu vyplýva, že klienti v dôsledku rýchlych zmien v digitalizácii očakávajú od účtovníkov a poradenských spoločností hotové komplexné riešenie ich aktuálnych problémov, ktoré je možné realizovať v krátkom čase. (Blahušiaková, Mateášová, Melúchová, 2022)

Účtovníci sa už viac nezaoberajú výhradne manuálnym vkladaním údajov a triedením papierových dokladov. Namiesto toho sa musia naučiť používať nové digitálne nástroje a technológie, ktoré im pomáhajú spracovávať a analyzovať finančné

informácie. Na druhej strane, digitálne nástroje môžu tiež znamenať určitú hrozbu pre účtovníkov, ktorí sa neprispôbia novým technológiám a novým požiadavkám trhu. Digitalizácia môže viesť k zjednodušeniu určitých procesov účtovníctva a k zníženiu potreby manuálnej práce, čo môže znamenať aj redukciu počtu pracovných miest v oblasti účtovníctva. Zároveň digitalizácia prináša aj ďalšie nevýhody pre účtovníkov ako sú napríklad:

- potreba nových zručností - s digitalizáciou účtovníctva sa zvyšuje potreba ovládania nových technológií a softvérov, čo môže byť pre menej technologicky zdatných účtovníkov výzvou;
- zvýšená rýchlosť práce - digitalizácia účtovníctva môže viesť k väčšej rýchlosti práce, čo môže byť pre niektorých účtovníkov náročné na udržanie tempa;
- väčšia konkurencia - s digitalizáciou účtovníctva sa na trhu objavuje viac spoločností a programov, ktoré ponúkajú rýchlejšie a efektívnejšie riešenia účtovníctva, čo zvyšuje konkurenciu pre účtovníkov;
- potrebný prehľad v zmenách právnych noriem - s digitalizáciou účtovníctva sa menia aj zákonné požiadavky a postupy vedenia účtovníctva, preto musia byť účtovníci neustále informovaní o novinkách a prispôbovať sa im.

Všetky tieto faktory môžu byť pre účtovníkov náročné, no zároveň ich môžu považovať za výzvu na zlepšenie svojich schopností. Napriek tomu, že mnohí účtovníci si myslia, že digitalizácia im vezme prácu a roboty nahradia ľuďmi, výsledky ukazujú, že účtovníci budú používať digitálne riešenia a automatizáciu na rutinné úlohy a nie ako náhradu ľudských zdrojov. Existujú úlohy a činnosti účtovníkov, ktoré si vyžadujú kritické myslenie a kreativitu, takže automatizovať tieto úlohy a činnosti by nebolo také jednoduché. Digitalizácia teda ovplyvní rozvoj účtovníckej profesie. Účtovníci by mali byť pripravení na automatizáciu a to si vyžaduje špecifické a nové znalosti a zručnosti účtovníkov. Rutinné, opakujúce sa a štruktúrované úlohy účtovníkov sú alebo budú v blízkej budúcnosti zautomatizované. (Econstor, 2019)

Digitalizácia zmenila povahu účtovníckej práce, pretože zautomatizovala mnohé rutinné úlohy, ako je zadávanie údajov, vedenie účtovníctva a finančné výkazníctvo. Tým sa znížila potreba manuálnej práce, čo umožnilo účtovníkom, sústrediť sa na úlohy s vyššou pridanou hodnotou, ako je analýza údajov, strategické plánovanie a poradenské služby.

Digitalizácia účtovníctva zvýšila efektivitu účtovnej práce, znížila čas a náklady potrebné na vykonávanie rutinných úloh. Automatizáciou procesov a používaním cloudového účtovného softvéru môžu účtovníci pristupovať k finančným údajom odkiaľkoľvek a kedykoľvek, čím sa znižuje potreba fyzickej infraštruktúry a cestovania. Digitalizácia účtovníctva zlepšuje presnosť finančných údajov znížením rizika ľudskej chyby a elimináciou potreby manuálneho zadávania údajov. Digitalizácia účtovníctva má za následok aj lepšiu spoluprácu medzi účtovníkmi a ich klientmi. Účtovný softvér založený napríklad na cloude umožňuje klientom prístup k finančným údajom v reálnom čase, čím sa znižuje potreba účtovníkov tráviť čas zhromažďovaním a organizovaním údajov. Digitalizácia účtovníctva zlepšila poradenské služby, ktoré môžu účtovníci ponúknuť svojim klientom. Analýzou finančných údajov a identifikáciou trendov a príležitostí pre rast môžu účtovníci poskytnúť strategické poradenstvo, ktoré presahuje rámec tradičných účtovných služieb.

Celkovo má digitalizácia významný vplyv na účtovnícku profesiu, zvyšuje efektivitu, zlepšuje presnosť, umožňuje lepšiu spoluprácu a zlepšenie poradenských služieb. Využitím digitálnych technológií môžu účtovníci znížiť riziko finančných chýb a poskytovať svojim klientom služby s vyššou pridanou hodnotou. Budúcnosť účtovníckej profesie je s veľkou pravdepodobnosťou digitalizácia. Novela zákona o účtovníctve prináša účtovníkom nielen výhody, ale aj povinnosť vzdelávať sa aj v oblasti technológií a umožniť svojim klientom digitálne účtovníctvo, a tým naďalej poskytovať kvalitné služby.

3.4 Elektronická komunikácia s finančnou správou

Pre väčšinu subjektov je elektronická komunikácia medzi daňovníkom a daňovým úradom povinná. V súčasnosti musia elektronickú komunikáciu s finančnou správou vykonávať všetky právnické osoby, ktoré sú zapísané v obchodnom registri a ich zástupcovia, a taktiež aj všetky fyzické osoby – podnikatelia, ktorí sú registrovaní pre daň z príjmov, napríklad ako živnostník, finančný poradca a i. a ich zástupcovia.

Finančná správa podľa § 165b ods. 3 zákona č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov zmenila spôsob komunikácie a od 01.01.2022 finančná správa postupuje vo vzťahu ku všetkým druhom daní elektronicky voči všetkým subjektom, ktoré s ňou už elektronicky komunikujú. Elektronická komunikácia sa neuskutočňuje cez portál finančnej správy, ale cez Ústredný

portál verejnej správy, slovensko.sk. Pre tento typ komunikácie je potrebné mať aktivovanú elektronickú schránku na doručovanie na ústrednom portáli verejnej správy. Fyzickým osobám sa elektronická schránka aktivuje až na žiadosť jej aktivácie. Pri právnických osobách sa elektronické schránky aktivujú automaticky zo zákona s jej zriadením. V prípade neaktivácie elektronickej schránky na portáli slovensko.sk, sa vyhotovujú a doručujú listinné rovnopisy elektronických úradných dokumentov prostredníctvom pošty. (Solíková, 2021) Elektronická forma komunikácie za pomoci elektronickej schránky sa na prvý pohľad zdá ako výrazné zjednodušenie, no prístup do elektronických schránok sa skladá z niekoľkých krokov, kedy podnikateľ musí:

- získať elektronický občiansky preukaz s čipom (eID kartu);
- získať podpisové certifikáty k eID karte;
- inštalovať aplikáciu pre eID;
- inštalovať ovládač pre čítačku čipových kariet;
- zapojiť čítačku čipových kariet;
- navštíviť stránku www.slovensko.sk a zadať kód BOK.

Prihlasovanie do elektronickej schránky je možné len za použitia počítača, do ktorého podnikateľ môže zapojiť čítačku elektronických kariet, čiže prihlásenie pomocou mobilného telefónu alebo tabletu nie je možné.

Elektronické doručovanie dokumentov má rovnaké právne účinky, ako doručovanie dokumentov v papierovej forme. Pri elektronickom doručovaní s režimom do vlastných rúk uplatňuje finančná správa fikciu doručenia. Elektronický dokument sa považuje za doručený, ak adresát potvrdí doručenie, no dokument sa považuje za doručený aj pri uplynutí úložnej lehoty, ktorá je 15 dní a adresát nepotvrdí doručenie v tejto lehote. (Solíková, 2021)

„Elektronickým úradným dokumentom sú výstupné elektronické úradné dokumenty, ktoré vznikajú orgánu verejnej moci (finančná správa) pri výkone verejnej moci elektronicke voči osobe, ktorá je účastníkom konania, alebo ktorým orgán verejnej moci vyznačuje právne skutočnosti týkajúce sa elektronického úradného dokumentu, najmä údaje o jeho právoplatnosti alebo vykonateľnosti.“ (Finančná správa ,2021) Doručovať podania elektronickými prostriedkami finančnej správy má povinnosť:

- daňový subjekt, ktorý je platiteľom dani z pridanej hodnoty, alebo právnickou osoba, ktorá je zapísaná v obchodnom registri, alebo fyzickou osobou, ktorá je registrovaná pre daň z príjmov;
- daňový poradca za daňový subjekt, ktorého zastupuje pri správe daní;

- advokát za daňový subjekt, ktoré zastupuje pri správe daní;
- iný zástupca, ktorý zastupuje daňový subjekt pri správe daní.

Obojsmerná komunikácia zásadne zmenila spôsob komunikácie medzi finančnou správou a daňovými subjektmi. Hlavným benefitom je zrýchlenie a zefektívnenie vzájomnej komunikácie medzi finančnou správou a jej klientmi, čo umožnilo zaradenie medzi moderné inštitúcie vo väčšine vyspelých finančných správ v rámci Európske únie. Obojsmernou komunikáciou sa znížili finančné náklady na prevádzku a taktiež má pozitívny vplyv na životné prostredie, vzhľadom na nižšiu spotrebu papiera. Daňový subjekt získava väčší prehľad o daňových povinnostiach a zároveň to urýchlilo celý proces, keďže subjekt už nemá povinnosť prevziať si úradný dokument na pošte, ale má ho priamo vo svojej elektronickej schránke. (Finančná správa, 2021)

Pri porovnaní českej dátovej schránky a slovenskej elektronickej schránky je niekoľko rozdielov. Pri prihlasovaní do portálu stačí českému podnikateľovi pripojenie na internet, akýkoľvek internetový prehliadač, a prihlasovacie údaje. Slovenský podnikateľ potrebuje k prístupu do portálu spomínané potrebné softvérové vybavenie, čítačku kariet a eID kartu. Na Slovensku je potrebné, aby podnikateľ pomocou svojho elektronického podpisu podpísal samotnú správu a taktiež aj každú priloženú prílohu, no oproti tomu v Česku stačí podpísať danú správu a nie je potrebné podpisovať samostatne aj priložené prílohy. Z pohľadu bezpečnosti je prihlasovanie do slovenskej elektronickej schránky viac zabezpečené, no z pohľadu zjednodušenia má jednoduchší prístup a odosielanie správ český podnikateľ v českej dátovej schránke. (Slovak Business Agency, 2019)

Ministerstvo financií Slovenskej republiky v spolupráci s Finančnou správou Slovenskej republiky pripravilo návrh zákona na zavedenie jednotného procesu elektronizácie obehu faktúr a zasielanie štruktúrovaných údajov z faktúr Finančnej správe cez informačno-komunikačné riešenie – informačný systém elektronickej komunikácie (ďalej aj ako „IS EFA“). Predpokladá sa, že povinnosť vyhotovovať e-faktúry a zasielanie údajov sa bude vzťahovať na všetky podnikateľské subjekty vrátane osôb, ktoré nie sú registrované pre platcov dane z pridanej hodnoty. (Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2021)

Zavedením e-faktúr sa očakáva zvýšenie prehľadnosti peňažných tokov a predchádzanie daňovým únikom pri dani z príjmov a dane z pridanej hodnoty. Informačný systém vytvára možnosť aj pre malých podnikateľov vyhotovovať elektronické faktúry zadarmo cez webovú aplikáciu. Podnikatelia, ktorí používajú vlastné softvéry na vystavovanie faktúr môžu takéto faktúry preniesť do informačného systému

elektronickej fakturácie. Zavedenie zaručenej elektronickej fakturácie prispieva hlavne k zníženiu administratívnej záťaže podnikateľov prostredníctvom automatického odosielania údajov z faktúr, bez nutnosti zasielania ďalších administratívnych výkazov. Po úspešnom zavedení IS EFA sa predpokladá plošné zrušenie podávania kontrolného výkazu k dani z pridanej hodnoty, ktorý sa zdá ako neefektívny vzhľadom na časový odstup medzi realizáciou transakcie a jej vykázaním správcovi dane. Ako ďalšiu výhodu možno považovať predvypĺňanie daňového priznania k dani z pridanej hodnoty na základe zaslaných údajov z faktúr. Termín plošného zavedenia informačného systému elektronickej komunikácie pre všetky daňové subjekty zatiaľ nie je známy. Po vyriešení pripomienok odbornej verejnosti začne legislatívny proces na schválenie príslušného zákona. Zároveň sa pripravuje testovanie systému e-faktúra, ktoré by malo prebiehať minimálne 1 rok. (Čavajdová, Bošková, 2023)

Elektronická komunikácia s Finančnou správou Slovenskej republiky má mnoho pozitívnych aspektov, ktoré zabezpečujú:

- rýchlosť a efektivitu - elektronické podanie daňových priznaní, vyhlásení a iných potrebných dokumentov umožňuje rýchlejšie a efektívnejšie spracovanie týchto dokumentov zo strany príslušných úradov;
- úsporu nákladov - elektronická komunikácia umožňuje úsporu nákladov na papierové dokumenty, poštovné a iné súvisiace náklady, a navyše, procesy spracovania a archivácie sú rýchlejšie a jednoduchšie;
- zníženie chýb - elektronické podávanie a spracovanie dokumentov znižuje riziko chýb, ktoré môžu byť spôsobené manuálnym spracovaním papierových dokumentov;
- flexibilitu - elektronická komunikácia umožňuje daňovým subjektom prístup k svojim daňovým informáciám a dokumentom kedykoľvek a kdekoľvek, čo umožňuje väčšiu flexibilitu a pohodlie;

Elektronická komunikácia navyše umožňuje väčšiu transparentnosť a sledovateľnosť daňových procesov, čo znižuje riziko podvodov a nezrovnalostí, čo je výhodné nielen pre daňové subjekty, ale aj pre štát.

3.5 Výhody a nevýhody digitalizácie účtovníctva

Pri digitalizácii účtovníctva ide najmä o zavádzania nových technológií a transformácii účtovných procesov tak, aby boli praktickejšie a jednoduchšie. Namiesto použitia papierov sa všetky účtovné transakcie vykonávajú v elektronickom prostredí. Všetky tieto kroky vedú k zlepšeniu kvality zákaznických služieb, ktoré môže účtovník ponúknuť. Digitalizácia umožnila prechod z tradičného účtovníctva na digitalizované účtovníctvo.

Podľa novej právnej úpravy môže byť účtovný záznam v listinnej ako aj v elektronickej podobe, pričom sú obe tieto formy rovnocenné. Novelou zákona o účtovníctve sa účtovným jednotkám otvorila možnosť zaviesť inteligentnú kanceláriu, kde dokumenty a práca s nimi sú v digitálnej podobe. Elektronizácia účtovníctva môže podnikom ušetriť finančné prostriedky, keďže účtovníctvo môže byť bezpapierové a od 01.01.2022 podnikatelia nemusia archivovať dokumenty aj vo fyzickej podobe. Tým pádom sa podnikom znižujú náklady na kancelárske potreby, ako napríklad papier, farba do tlačiarne, euroobaly, šanóny a iné kancelárske potreby, a zároveň elimináciou listinných dokumentov sa šetrí aj životné prostredie. Okrem zníženia spotreby kancelárskych potrieb digitalizácia prináša aj úsporu času, znižuje množstvo ručnej práce a byrokracie. Zároveň to šetrí čas zamestnancov na skenovanie ako aj triedenie a ušetrený čas môžu využiť na ďalšie dôležité veci.

Digitalizácia umožňuje klientom odovzdávať účtovné doklady v elektronickej podobe a tým pádom im to šetrí čas a pohonné hmoty v porovnaní s fyzickým odovzdávaním a cestovaním za účtovníkom. Digitalizácia účtovníctva už neobmedzuje podnikateľov pri výbere správneho účtovníka. Nemusí vyhľadávať účtovníka len vo svojom okolí, ale môže si zvoliť akúkoľvek účtovnú firmu podľa dobrého mena a ceny.

Medzi časté problémy patrilo aj spätné dohľadávanie dokumentov, no po digitalizácii je možné nájsť konkrétny doklad podľa dodávateľa, dátumu vystavenia, sumy a podobne. Pomocou digitálneho archívu sa dodržiavajú všetky legislatívne nariadenia na úschovu účtovných dokumentov v elektronickej podobe. K účtovným dokladom nemusí mať prístup ktokoľvek v podniku, keďže nastavením práv sa zabezpečí, že dokumenty uvidia a budú môcť upraviť len povolané osoby s možnosťou zaznamenávania všetkých akcií, ktoré sa na danom doklade udiali, a môže ísť napríklad o otvorenie, schválenie dokumentu, vloženie a iné. Ak účtovná jednotka prijíma od svojho dodávateľa faktúry

v listinnej forme na nekvalitnom papieri, poprípade v nevhodnej farebnej kombinácii, bude potrebné pri digitalizácii manuálne doplniť niektoré údaje.

V prípade ak má účtovná jednotka veľké množstvo vystavených faktúr, je pre ňu výhodné používať online fakturáciu pomocou aplikácií. Za najpoužívanejšie aplikácie na trhu sa dajú považovať buď www.superfaktura.sk alebo www.ikros.sk. Aplikácie na online fakturáciu výrazne uľahčujú prácu účtovným jednotkám a zároveň aj účtovníkom, a to s možnosťou importu dokladov do rôznych účtovných softvérov. Pre podnikateľov je výhoda, že majú prístup k vystaveným faktúram a môžu vystavovať faktúry takmer kdekoľvek s pripojením na internet. Aplikácie umožňujú automatické dopĺňanie údajov firiem, pomocou prepojenia so živnostenským či obchodným registrom.

Elektronické účtovníctvo uľahčuje prácu s účtovnými dokumentmi, nakoľko systém si vie sám načítať dokumenty vrátane ich náležitostí, ide napríklad o číslo faktúry, sumu, odberateľa, dodávateľa a iné, a tým sa znižuje riziko nesprávností, ktoré by mohli vzniknúť pri manuálnom prepisovaní údajov.

Pri zhrnutí výhody digitalizácie účtovníctva vychádzame z toho, že digitalizácia účtovných procesov umožňuje väčšiu automatizáciu, čím sa znižuje potreba manuálneho zadávania a spracovania údajov. To môže viesť k rýchlejšiemu a presnejšiemu finančnému vykazovaniu, úspore času a zvýšeniu produktivity. Digitálne účtovné systémy môžu pomôcť minimalizovať chyby a nezrovnalosti, ktoré sú bežné pri manuálnych účtovných systémoch. Digitálne účtovné systémy poskytujú taktiež aj malým a stredným podnikom prístup k finančným údajom v reálnom čase, čím uľahčujú monitorovanie peňažných tokov a informované finančné rozhodnutia. Tieto informácie možno tiež jednoducho zdieľať so zainteresovanými stranami, ako sú investori a veritelia, čím sa zlepši transparentnosť a zodpovednosť. Malé a stredné podniky môžu zaviesť opatrenia v oblasti kybernetickej bezpečnosti na ochranu pred kybernetickými hrozbami, čím sa ešte viac zvýši bezpečnosť. Digitalizáciou účtovníctva môžu malé a stredné podniky zefektívniť svoje finančné procesy a robiť vhodné finančné rozhodnutia, čo povedie k zvýšeniu ziskovosti a rastu.

Hoci digitalizácia účtovníctva ponúka mnohé výhody, má aj určité nevýhody, ktoré by sa mali vziať do úvahy. Implementácia digitalizácie účtovníctva si vyžaduje počiatočnú investíciu do hardvéru, softvéru a školenia zamestnancov. Pre malé podniky s obmedzenými zdrojmi to môže predstavovať značnú finančnú záťaž.

Digitalizácia účtovníctva so sebou prináša riziko úniku dát a kybernetických útokov, ktoré môžu viesť k strate citlivých finančných informácií. Malé a stredné podniky môžu mať nedostatok zdrojov na zavedenie opatrení v oblasti kybernetickej bezpečnosti,

čo ich robí zraniteľnými voči takýmto rizikám z externého ako aj z interného prostredia účtovnej jednotky.

Digitálne účtovné systémy vyžadujú pravidelné aktualizácie a údržbu, aby sa zabezpečilo, že zostanú aktuálne a bezpečné. Pre malé a stredné podniky môže byť náročné držať krok s neustálymi zmenami a vylepšeniami potrebnými na údržbu systému. Hoci digitalizácia účtovníctva ponúka malým a stredným podnikom mnoho výhod, ako je zvýšená efektívnosť, presnosť a úspora nákladov, je potrebné zvážiť aj niektoré nevýhody, ako sú počiatočné investičné náklady, technické ťažkosti, bezpečnostné riziká, závislosť od technológie a potreba neustálej aktualizácie. Malé a stredné podniky by mali tieto faktory pred implementáciou digitálneho účtovného systému starostlivo zhodnotiť, aby sa zabezpečilo, že dokážu riadiť súvisiace riziká a využívať výhody digitalizácie.

Digitalizácia účtovníctva celkovo ponúka mnoho výhod vrátane zvýšenia efektívnosti, úspory nákladov, zvýšenej presnosti, lepšieho prístupu k informáciám, zvýšenej bezpečnosti a zlepšenia dodržiavania predpisov. Je však potrebné zvážiť aj niektoré nevýhody, ako sú počiatočné náklady na implementáciu, závislosť od technológie a potreba nových zručností. Aby podniky naplno využili výhody digitalizácie účtovníctva, musia starostlivo vyhodnotiť potenciálne riziká a prínosy a zaviesť opatrenia kybernetickej bezpečnosti na zabezpečenie súkromia a bezpečnosti údajov. Vo všeobecnosti vedie digitalizácia účtovníctva k uľahčeniu administratívnych prác a zároveň má pozitívny vplyv na životné prostredie.

Záver

Naším hlavným cieľom diplomovej práce bola analýza vzťahu malých a stredných podnikov a postupnej digitalizácie. Zameriavali sme sa na to, ako digitalizácia účtovníctva ovplyvnila malé a stredné podniky a predovšetkým aj účtovníkov. Taktiež sme sa zamerali na podporu digitalizácie na národnej ako aj nadnárodnej úrovni.

Malé a stredné podniky tvoria značnú časť trhu, a preto poskytovaním podpory a vytváraním legislatívy, ktorá umožňuje malým a stredným podnikom prosperovať, môže štát podporovať ekonomický rast, vytvárať pracovné miesta a zvyšovať daňové príjmy. Malé a stredné podniky často zakladajú podnikatelia, ktorých motivuje túžba vytvoriť niečo nové a inovatívne. Poskytovaním podpory a vytváraním legislatívy, ktorá podporuje podnikanie, môže štát podporovať kultúru inovácií. Štát by mal podporovať malé a stredné podniky a vytvárať legislatívu, ktorá im uľahčí podnikanie s cieľom podporiť ekonomický rast, podporiť regionálny rozvoj a podporiť podnikanie. Štát tak môže vytvoriť prosperujúcejšiu ekonomiku, z ktorej budú mať prospech všetci členovia spoločnosti a môže tak vytvárať príležitosti pre vznik nových podnikov.

Pri analyzovaní existujúcich štúdií a prieskumov sme zistili, že zavedenie digitalizácie účtovníctva v Slovenskej republike prinieslo značné výhody podnikom v krajine. Digitalizácia účtovníctva umožnila spoločnostiam zefektívniť finančné operácie, znížiť manuálne chyby a ušetriť čas a peniaze. Digitalizácia navyše podnikom uľahčila dodržiavanie právnych a regulačných požiadaviek krajiny. Zavedenie digitálnych projektov Finančnej správy Slovenskej republiky pomohlo zlepšiť transparentnosť finančného výkazníctva. Používanie digitálnych systémov uľahčilo sledovanie finančných transakcií a odhaľovanie podvodov, čím sa znížilo riziko nekalých finančných praktík. Zavedenie digitalizácie účtovníctva však prinieslo v Slovenskej republike aj určité výzvy. Mnohé malé a stredné podniky v krajine majú obmedzené zdroje a technické znalosti, čo im sťažuje implementáciu digitálnych účtovných systémov. Okrem toho existujú obavy o bezpečnosť digitálnych systémov a podniky musia investovať do opatrení kybernetickej bezpečnosti na ochranu pred kybernetickými hrozbami.

Zo spomínaných prieskumov a štúdií sme zistili, že digitalizácia účtovníctva ovplyvnila aj účtovnícku profesiu automatizáciou mnohých rutinných úloh, ako je zadávanie údajov a vedenie účtovníctva. Účtovníci by sa však nemali obávať straty zamestnania v dôsledku digitalizácie. Namiesto toho by to mali vnímať ako príležitosť na

rozšírenie svojich zručností a zameranie sa na úlohy s vyššou pridanou hodnotou, ako je analýza údajov, strategické plánovanie a poradenské služby. Digitalizácia účtovníctva zmenila charakter účtovníckej práce, no zároveň vytvorila nové príležitosti pre účtovníkov. Prijatím digitálnych technológií a zvyšovaním kvalifikácie v oblastiach, ako je analýza údajov, môžu účtovníci zostať relevantní a pridávať väčšiu hodnotu svojim klientom alebo organizácii. Okrem toho, hoci digitalizácia zautomatizovala mnohé rutinné úlohy, zvýšila sa aj potreba ľudského dohľadu a rozhodovania. Účtovníci s odbornými znalosťami v oblasti analýzy údajov a finančného výkazníctva majú lepšiu pozíciu na interpretáciu a komunikáciu finančných údajov generovaných automatizovanými systémami.

Digitalizácia účtovníctva by sa nemala vnímať ako hrozba pre účtovnícku profesiu, ale skôr ako príležitosť na rozvoj a ponúkanie nových služieb s pridanou hodnotou. Účtovníci, ktorí využívajú digitálne technológie, sa zdokonaľujú v oblasti analýzy údajov a môžu sa zameriavať na poskytovanie poradenských služieb, alebo popríklad rozšíriť ponuku poskytovaných služieb, vďaka čomu môžu zostať relevantní v čoraz viac digitálnom svete.

Celkovo možno konštatovať, že zavedenie digitalizácie účtovníctva v Slovenskej republike je pozitívnym vývojom, ktorý prináša značné výhody podnikom v krajine, ale aj štátu. Hoci existujú určité výzvy spojené s digitalizáciou, možno ich zvládnuť investíciami do zdrojov a vývojom vhodných opatrení v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Digitalizácia účtovníctva bude pravdepodobne naďalej zohrávať významnú úlohu pri modernizácii finančných systémov v Slovenskej republike, zvyšovaní efektívnosti, transparentnosti a dodržiavania predpisov.

Zoznam použitej literatúry

Článok v tlačennom časopise

1. BLAHUŠIAKOVÁ, Miriama. Automatizácia a digitalizácia účtovníctva v Slovenskej republike - komparatívna analýza. Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2022, 20(1), 5-16 s. ISSN 1339-987X
2. BLAHUŠIAKOVÁ, Miriama - MATEÁŠOVÁ, Martina - MELUCHOVÁ, Jitka. New Challenges in Accounting Practice in the Slovak Republic Related to Digitalization. Hradec Králové, Czech Republic. - Hradec Králové : University of Hradec Králové, 2022. 104-116 s. ISBN 978-80-7435-855-5. ISSN 2464-6067
3. LOVCIOVÁ, Kornélia. Digitalizácia - významný začiatok éry transformácie účtovníctva v zmysle trvalo udržateľného rozvoja. Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2022, 20(1), 24-33 s. ISSN 1339-987X

Internetové zdroje

1. Accountancy Europe. SMES' DIGITAL FUTURE [online]. Brussel, 2021. [cit. 2022-12-01] Dostupné na: https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/210913_SMEs_digital-future_Accountancy_Europe.pdf
2. ČAVAJDOVÁ Kvetoslava, BOŠKOVÁ Ivana. Zaručená elektronická fakturácia („e-faktúra“) a zasielanie údajov z faktúr finančnej správe [online]. 09.01.2023. [cit. 2023-02-06] Dostupné na: https://slk.mazars.sk/content/download/1130382/58098213/version//file/Tax-alert-E-fakt%C3%BAAra_editJanuar23.pdf
3. European Commision. Digital Economy and Society Index (DESI), 2022 [online]. 28.07.2022. [cit. 2023-02-08] Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>
4. Digitálne Slovensko. (2021). Komponent 17: Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika). [online]. [cit. 2023-02-09] Dostupné na:

https://www.planobnovy.sk/site/assets/files/1055/komponent_17_digitalne_slovensko_1.pdf

5. Economy-Pedia. Digitalizácia [online]. 2021. [cit. 2022-10-16] Dostupné na: <https://sk.economy-pedia.com/11041145-digitization>
6. ECONSTOR. Digitalization and the Challenges for the Accounting Profession. [online]. Zagreb: IRENET - Society for Advancing Innovation and Research in Economy, 2019. [cit. 2023-03-01] Dostupné na: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/207712/1/56-ENT-2019-Gulin-et-al-502-511.pdf?fbclid=IwAR3Gf7OdilPjMbqXZj6sZ1HpGxcmzKH9DBhf0whbTRXcbvzZmxghDEybrec>
7. Finančná správa (28.12.2021). Obojsmerná komunikácia. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/elektronicka-komunikacia/obojsmerna-komunikacia#OBKAkoFunguje>
8. Finančná správa. (2021). Digitalizácia procesov. [online]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/financna-sprava/digitalizacia-procesov>
9. GOUARDÉRES Frédéric. Malé a stredné podniky. Informačné listy o Európskej únii – 2021. [cit. 2022-10-15] Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_2.4.2.pdf
10. Highgate Group. Digitalizácia účtovníctva [online]. Bratislava: Highgate Law & Tax, 16.12.2021. [cit. 2023-02-09] Dostupné na: <https://www.highgate.sk/digitalizacia-uctovnictva/>
11. Ing. ČÍŽEK Ladislav. Pripravovaný nový zákon o účetníctví [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2021. ISSN:2533-4239. [cit. 2022-10-01] Dostupné na: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/291654/1/2?vtextu=Covid%2BCoronaviruss%2BKoronavirus%2B%22SARS%20CoV-2%22%2BSARS-CoV-2%2Bznovu#lema0>
12. Podnikajte.sk. Vytážovanie faktúr [online]. Považská Bystrica: Podnikajte.sk, s.r.o., 30.04.2021. ISSN 1338-2178. [cit. 2023-02-20] Dostupné na: <https://www.podnikajte.sk/uctovne-doklady/vytazovanie-faktur>
13. Plán obnovy. (2021). Plán obnovy [online]. [cit. 2023-03-23] Dostupné na: <https://www.planobnovy.sk/>
14. Príručka pre používateľov k definícii MSP. [cit. 2022-10-15] Dostupné na: <https://najmy.mhsr.sk/Subory/Dokumenty/Pr%C3%ADru%C4%8Dka%20pre%20p>

ou%C5%BE%C3%ADvate%C4%BEOv%20k%20defin%C3%ADci%C3%AD%20MSP.pdf

15. Semináre Sféra. Novela zákona o účtovníctve a digitalizácia účtovníctva od 1.1.2022 [online]. Bratislava: sféra a.s., 11.02.2022. ISSN: 1214-9454. [cit. 2022-12-01] Dostupné na: <https://seminare.sfera.sk/sk/clanky/novela-zakona-o-uctovnictve-a-digitalizacia-uctovnictva-od-1-1-2022/>
16. SLOVAK BUSINESS AGENCY. Analýza bariér malých a stredných podnikov v oblasti digitalizácie [online]. Bratislava, 2019. [cit. 2023-02-25] Dostupné na: <http://www.sbagency.sk/narodny-projekt-podpora-internacionalizacie-msp#.Y2k7kHaZNPY>
17. SLOVAK BUSINESS AGENCY. NÁRODNÝ PROJEKT PODPORA INTERNACIONALIZÁCIE MSP [online]. Bratislava, 2017. [cit. 2022-10-15] Dostupné na: <http://www.sbagency.sk/narodny-projekt-podpora-internacionalizacie-msp#.Y2k7kHaZNPY>
18. SLOVAK BUSINESS AGENCY. SMALL BUSINESS ACT FOR EUROPE [online]. Bratislava, 2019. [cit. 2022-10-18] Dostupné na: <http://www.sbagency.sk/en/small-business-act-for-europe>
19. SLOVAK BUSINESS AGENCY. Správa o stave malého a stredného podniku v SR. Bratislava, 2021. [cit. 2022-10-12] Dostupné na: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprava_o_stave_msp_2020_final.pdf?fbclid=IwAR0ansEJgS0cCjY33m6iOsiKQae9fEYfxdeowl7OczJ8twQTU9UEBEQi2PE
20. SOLÍKOVÁ Veronika. Obojsmerná elektronická komunikácia s daňovým úradom od 1.1.2022 [online]. Považská Bystrica: Podnikajte.sk, s.r.o., 16.10.2021. ISSN 1338-2178. [cit. 2023-03-02] Dostupné na: <https://www.podnikajte.sk/dane/obojsmerna-elektronicka-komunikacia-s-danovym-uradom-od-1-1-2022>
21. ŠOPINEC Peter. Digitalizácia účtovníctva [online]. Bratislava: CARPATHAIN Tay & Accounting, s.r.o., 16.12.2021. [cit. 2022-10-28] Dostupné na: <https://www.carpathianag.sk/digitalizacia-uctovnictva/?fbclid=IwAR3oHRnJe5AwChBvU6zTJduBTZaQnPmCaRRPx9ywmvBGsDjMtqOwXFASWs>

22. ŠRENKEL Ľudovít. Malý, stredný alebo mikro podnik – veľkostné kritériá [online]. Považská Bystrica: Podnikajte.sk, s.r.o., 09.03.2016. ISSN 1338-2178. [cit. 2022-10-11] Dostupné na: <https://www.podnikajte.sk/podpora-podnikania/maly-stredny-mikro-podnik>
23. TASR. Prieskum: Každá tretia firma na konci roka hľadá stratené faktúry [online]. Bratislava: TERAZ MEDIA, a.s., 30.12.2022. [cit. 2023-03-15] Dostupné na: <https://www.teraz.sk/ekonomika/prieskum-kazda-tretia-firma-na-konci/684237-clanok.html?fbclid=IwAR0m-vrm6lxRQPdg5OoKjrGZVmLi8eIE1JSERILiQevEiivAt7LkIJCUIIE>
24. KESZELI Balázs, SIROTNÝ Andrej. Webinár Účto+: Digitalizácia účtovníctva (03.11.2021) [online]. [cit. 2022-10-15] Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=yPXlw6h2Asw&t=8s>
25. ZABADAL, Matej. Štúdie výhod automatizácie účtovníckych procesov[online]. Praha: DigtOO s.r.o., 03.03.2021. [cit. 2023-03-26] Dostupné na: <https://www.digtOO.sk/blog/studie-vyhod-automatizace-ucetnich-procesu?fbclid=IwAR2IftBKT9dviJu7dHtRXKGnNjhiV3uWUDU26aSo4sInvA8QCSQp3I0gge4E>

Zákony a právne normy

1. Časť z odporúčania komisie 2003/361/ES zo 06.05.2003 o definícii mikro, malých a stredných podnikov. Dostupné na: https://www.siea.sk/wp-content/uploads/ssf_r_msp/vyzvy/dop2008_sip0001/definicia.pdf
2. Ministerstvo financií Slovenskej republiky (26.05. 2021). Podnikateľom pomôže zjednodušenie účtovníctva. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/media/tlacove-spravy/podnikatelom-pomoze-zjednodusenie-uctovnictva.html?forceBrowserDetector=blind>
3. Ministerstvo financií Slovenskej republiky (09.03.2021). Zaručená elektronická fakturácia a zasielanie údajov z faktúr finančnej správe. Dostupné na: <https://e-fakturacia.finance.gov.sk/e-fakturacia/>
4. Obchodný zákon č.513/1991 Zb.
5. Odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/EC

6. Smernica Európskeho parlamentu a rady 2013/34/EÚ o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich správach určitých druhov podnikov, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES a zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS
7. Zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov
8. Zákon č. 431/2002 Z.z. zákon o účtovníctve
9. Zákon č. 456/2021 Z.z. ,ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
10. Zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov